

POMEN LUTK V UVAJALNEM OBDOBJU V SLOVENIJI

Raziskovalna naloga

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	1
ABSTRACT	1
1 UVOD	2
1.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PODROČJA	2
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKOVALNE NALOGE.....	2
1.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN OMEJITVE PRI OBRAVNAVANEM PROBLEMU.....	2
1.4 RAZISKOVALNA METODA	2
1.5 IZVIRNI PRISPEVEK K PRAKSI	2
2 TEORETIČNI DEL.....	4
2.1 KAJ JE LUTKA?.....	4
2.1.1 Lutka v vrtcu	5
2.1.2 Vpliv igre z lutko na razvoj otroka	6
2.1.3 Lutke in vzgojitelj	10
2.1.4 Uporaba lutke v prvem starostnem obdobju	12
2.1.5 Metode dela z lutko.....	14
2.1.6 Vrste lutk.....	16
2.2 UVAJALNO OBDOBJE V VRTCU	20
2.2.1 Odzivi otrok na vključevanje v vrtec	21
2.2.2 Otrokova navezanost.....	23
2.2.3 Razvoj navezanosti	23
2.2.4 Vrste navezanosti	24
3 EMPIRIČNI DEL.....	27
3.1 PROBLEM, NAMEN IN CILJI.....	27
3.2 RAZISKOVALNI VZOREC	27
3.3 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE.....	29
4 RAZPRAVA.....	30
4.1 KAKO POGOSTO UPORABLJATE LUTKE PRI DELU V VRTCU?	30
4.2 PRI KATERIH DEJAVNOSTIH NAJPOGOSTEJE UPORABLJATE LUTKE?.....	31
4.3 PRI NAČRTOVANIH DEJAVNOSTIH SO VAM LUTKE NAJPOGOSTEJE V KAKŠNO POMOČ?	32
4.4 ALI VKLJUČUJETE PRI UPORABI LUTK V VRTCU TUDI STARŠE?.....	34
4.5 V KATERI STAROSTNI SKUPINI NAJPOGOSTEJE UPORABLJATE LUTKE?	35
4.6 GLEDE NA VAŠE IZKUŠNJE, V KATERI STAROSTNI SKUPINI OTROCI NAJBOLJ SPREJEMAJO LUTKE IN NAJPOGOSTEJE SEGAJO PO NJIH?	37
4.7 KAKO OCENJUJETE USPEŠNOST UPORABE LUTK V VAŠEM VRTCU?	38
4.8 ALI UPORABLJATE V VRTCU LUTKE V UVAJALNEM OBDOBJU?.....	39
4.9 ALI SO SE OTROCI V UVAJALNEM OBDOBJU POZITIVNO ODZVALI NA LUTKE?.....	41
4.10 KATERI JE VAŠ GLAVNI NAMEN OZ. CILJ, KI GA ŽELITE DOSEČI Z UPORABO LUTK V UVAJALNEM OBDOBJU?	42
4.11 ČE STE ŽE UPORABLJALI LUTKO V UVAJALNEM OBDOBJU, ALI STE POTEM Z NJO NADALJEVALI SKOZI CELOTNO LETO?	43
4.12 KATERE LUTKOVNE TEHNIKE NAJPOGOSTEJE UPORABLJATE V UVAJALNEM OBDOBJU?	44

4.13	KATERO METODO DELA Z LUTKO NAJPOGOSTEJE UPORABLJATE V UVAJALNEM OBDOBJU?	47
4.14	PRI KATERIH DEJAVNOSTIH NAJPOGOSTEJE UPORABLJATE LUTKE V UVAJALNEM OBDOBJU?	49
4.15	ALI PRI UPORABI LUTK V UVAJALNEM OBDOBJU SODELUJEJO TUDI STARŠI OTROK? ČE SODELUJEJO, OPIŠITE KAKO.	50
4.16	ALI BOSTE ŠE V PRIHODNOSTI UPORABLJALI LUTKE V UVAJALNEM OBDOBJU?	51
5	ZAKLJUČEK	53
6	VIRI IN LITERATURA	55

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketirancev.....	27
Graf 2: Delovno mesto anketirancev	28
Graf 3: Delovna doba anketirancev	28
Graf 4: Uporaba lutk pri delu v vrtcu	30
Graf 5: Uporaba lutk pri dejavnostih	31
Graf 6: Lutke pri načrtovanih dejavnostih	32
Graf 7: Sodelovanje s starši pri uporabi lutk.....	34
Graf 8: Uporaba lutk glede na starostne skupine	35
Graf 9: Pogostost uporabe lutk glede na starostno skupino otrok.....	37
Graf 10 : Ocenjevanje uspešnosti uporabe lutk	38
Graf 11: Uporaba lutk v uvajalnem obdobju	39
Graf 12: odziv otrok na lutke v uvajalnem obdobju	41
Graf 13: Glavni namen oz. cilj pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju	42
Graf 14: Uporaba lutke skozi celostno leto.....	44
Graf 15: Pogostost uporabe lutkovne tehnike v uvajalnem obdobju	45
Graf 16: Pogostost uporabe metod dela z lutkami v uvajalnem obdobju	47
Graf 17: Uporaba lutk pri dejavnostih v uvajalnem obdobju	49
Graf 18: Sodelovanje s starši pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju.....	50
Graf 19: Uporaba lutk v uvajalnem obdobju v prihodnosti.....	51

KAZALO TABEL

Tabela 1: Odvisnost delovne dobe glede na pomoč pri načrtovanih dejavnostih.....	33
Tabela 2: Odvisnost delovne dobe glede na uporabo lutk v starostnih skupinah	36
Tabela 3: Odvisnost delovne dobe glede na ocenjevanje uspešnosti	38
Tabela 4: Odvisnost delovne dobe glede na uporabo lutk v uvajalnem obdobju	40
Tabela 5: Odvisnost delovne dobe glede na odziv otrok na lutke v uvajalnem obdobju	41
Tabela 6: Odvisnost delovne dobe glede na uporabo lutkovnih tehnik	46
Tabela 7: Odvisnost delovne dobe glede na uporabo metod dela	48

POVZETEK

Namen naše raziskovalne naloge je preučiti uporabo lutke v predšolskem obdobju in osredotočenost je na uvajalnem obdobju. Zato smo izvedli raziskavo, kjer so vzgojitelji po vse Sloveniji podali odgovore glede njihove uporabe lutk, kdaj jih uporabljajo, ali vključujejo tudi starše, uporabo v uvajalnem obdobju, katere lutke uporabljajo, katere metod dela z lutko se najpogosteje poslužujejo, ipd. V teoretičnem delu smo na podlagi različne strokovne literature opisali lutke, njihovo uporabo v vrtcu, njihov vpliv na razvoj otrok, vlogo vzgojitelja, opisali vrste lutk in metode dela z lutko ter se osredotočili tudi na uvajalno obdobje, kako se otroci odzivajo na vključitev v vrtec, opisali navezanost otrok ter razvoj in vrste navezanosti. V empiričnem delu smo opravili anketni vprašalnik, sestavljen iz vprašanj zaprtega in odprtega tipa. Na podlagi raziskovalnih vprašanj smo oblikovali dana vprašanja, ki smo jih vključili v vprašalnik in hipoteze v zaključku tudi potrdili oz. zavrnil. V anketo so bili vključeni vzgojitelji/ice predšolskih otrok in pomočniki/ce vzgojitelja/ice predšolskih otrok iz vrtcev po vsej Sloveniji. V anketo je bilo vključenih 94 anketirancev.

Ključne besede: predšolski otrok, vrtec, lutkovne tehnike, metode dela z lutko, uvajalno obdobje

ABSTRACT

The purpose of our research paper is to study the use of the doll in the preschool period and the focus is on the introductory period. That's why we conducted a survey where educators all over Slovenia gave answers regarding their use of dolls, when they use them, whether they also include parents, use during the introductory period, which dolls they use, which methods of working with dolls they use most often, etc. In the theoretical part, based on various professional literature, we described dolls, their use in kindergarten, their influence on children's development, the role of the educator, described the types of dolls and methods of working with dolls, and focused on the introduction period, how children respond to inclusion in kindergarten, described children's attachment and the development and types of attachment. In the empirical part, we completed a questionnaire consisting of closed and open-ended questions. Based on the research questions, we formulated the given questions, which we included in the questionnaire, and in the conclusion the hypotheses were also confirmed or refused. Preschool teachers and preschool teacher assistants from kindergartens all over Slovenia were included in the survey. 94 respondents were included in the survey.

Keywords: preschool child, kindergarten, puppet techniques, methods of working with a puppet, introductory period

1 UVOD

1.1 Opredelitev raziskovalnega področja

Lutka je lahko vsak predmet, ki ga lutkar oživi in mu omogoči tri ravni: vizualnega, gibalnega zvočnega. Literatura različno opisuje lutko in njihove značilnosti, ampak vse združuje ista misel, da ima lutka v sebi magično moč, ki otroke takoj privlači, in lahko vzgojitelja sprejmejo v čisto drugačni luči. Lutka v vrtcu vzgojitelju pomaga kot interaktivno orodje pri spodbujanju razvoja, hkrati pa omogoča ustvarjanje prijetnega vzdušja in medsebojnih stikov. Lutka pozitivno vpliva na izražanje čustev, domišljije, ustvarjalnosti, spodbuja jezikovni razvoj, razvoj socialnih veščin, empatije, reševanja konfliktov ipd. Vzgojitelji imajo na voljo več različnih vrst lutk: ročne, mimične, prstne, senčne lutke, lutke na palici, maske, telesne lutke, marionete itn. Vzgojitelj lahko lutke uporablja na najrazličnejše načine in pri tem mora uporabljati vso kreativnost, tako kot otroci. Lutke se pogosto povezujejo z uporabo zgodb in pravljic, lahko pri učenju o čustvih, pri ustvarjalnih igrar, ali pa improvizirajo in sledijo otrokom. Vzgojitelju so v pomoč tudi različne metode dela z lutko, ki jih lahko uporabi: spontana igra z lutko, pripovedovanje z lutko, pogovarjanje z lutko, učenje skozi lutko, izdelava lutk in lutkovna zaposlitev, ki zajema dramatizacije in igre. Lutka je dobro orodje tudi pri povezavi otrok s starši, kar je dober most pri povezavi vrtca z domom.

1.2 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalnega dela je ugotoviti, na kakšne načine se najpogosteje uporablja lutke v predšolskem obdobju, še posebej v uvajalnem obdobju. Cilj raziskovalnega dela je raziskati pozitivne vidike uporabe lutk v vrtcu, na kakšne načine jih lahko uporabimo, kako pogosto jih vzgojitelji uporabljajo ter se pri tem posebej osredotočiti na uvajalno obdobje. Vse predpostavke bomo preučili z anketnim vprašalnikom.

1.3 Raziskovalna vprašanja in omejitve pri obravnavanem problemu

Raziskovalna vprašanja so namenjena strokovnim delavcem v različnih vrtcih po Sloveniji. Vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev so odgovorili na 16 vprašanj, izmed katerih sta dva vprašanja tudi odprtega tipa. Omejitev pri obravnavanem problemu je, da pri anketnem vprašalniku nimamo dejanskega vpogleda v delo vzgojiteljev, ampak le proučujemo njihove odgovore.

1.4 Raziskovalna metoda

V raziskovalni nalogi smo uporabili kvantitativno metodo, saj smo izvedli anketni vprašalnik. Vprašalnik je bil neslučajnostni, saj so vključeni vzgojitelji/ice predšolskih otrok in pomočniki/ce vzgojitelja/ice predšolskih otrok.

1.5 Izvirni prispevek k praksi

V empiričnem delu sem predstavila rezultate raziskave o uporabi lutk v vrtcu, z osredotočenostjo na uvajalnem obdobju, kjer so sodelovali strokovni delavci, ki so na podlagi

svojih različnih izkušenj in strokovnega znanja prispevali dragocen vpogled v uporabo lutk v vrtcih po vsej Sloveniji. S tem lahko vzgojiteljem omogočimo, da na podlagi raziskave razvijajo in prilagajajo metode, ki bi otrokom olajšale vključevanje v vrtčevsko okolje. Z raziskavo lahko prav tako vidimo potrebe in izzive dela vzgojiteljev, s katerimi se soočajo na tem področju in pripomoremo k oblikovanju praktičnih priporočil in smernic.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Kaj je lutka?

Lutka je predmet, ki ga ljudje premikajo ali animirajo pred gledalci. Obstajajo že vse od pradavnine, saj izvirajo iz človeškega nagona (Vogelnic, 2020). Lutka je lahko čisto vsak predmet, ki ga oživimo, da postane novo živo bitje. Pri tem ni pomembna natančna izdelava, ampak da jo lahko izdelava vsak na podlagi njegove motorike, kreativnosti in skozi izdelano lutko nato komunicira (Osojnik, 2016).

Lutka je gibljiv predmet, s katerim manipulira lutkar. Lutka je neživ predmet, ki pa nato z gibanjem oživi. S premikanjem telesa, npr. rok in glave, ustvarja vizualne vtise, kot so čustva in misli. Lutkar lahko lutki prav tako da glas, kar je zelo pogosto, toda ni nujno. So uporabno pedagoško orodje in imajo v sebi velik potencial (Kröger in Nupponen, 2019).

Lutka je medij, ki predstavlja način komunikacije med otrokom in odraslim. Lutke zmorejo stvari, ki jih ljudje ne. Požar (2016) je v članku zapisala, da je pri svojem delu kmalu spoznala, kako so lutke za otroke pomembne. Kreativno lutkovno ustvarjanje pri otrocih pozitivno vpliva tudi na ostala področja in vsa področja se med seboj prepletajo. Začetek vsega pa mora biti okolje v katerem so otroci sproščeni, kar lutka tudi z energijo ustvarja.

Lutka združuje tri ravni: vizualni, gibalni ter zvočni. S tem jo prepoznamo in ob rokovanju z njimi urimo več različnih spretnosti. Lutka omogoča širok spekter in omogoča primerjanje, tekmovanje, oblikovanje dialogov in skupinskega dela. Lutka močno spodbuja tudi neverbalno komunikacijo, saj skozi gibanje in mimiko omogoča lažje razumevanje besedišča (Borota, Geršak, Korošec, & Majaron, 2006). Lutke v zgodnjem otroštvu predstavljajo dober medij za komunikacijo. Ta lahko nastopa pri pogovoru med vzgojiteljem in otroki ali pa le med otroki. Lutke v sebi nosijo neko magično moč, ki v skupini ustvarjajo sproščeno vzdušje. Že v zgodovini so uporabljali predmete in kipce, da so oživeli nad bitja, prednike in domišljajska bitja. Danes pa s to magično energijo ne prevzamejo le otrok, ampak tudi odrasle. V sebi nosijo energijo, ki je ne vidimo, ampak čutimo v sebi (Korošec, 2015).

Lutka nosi v sebi posebno energijo, ki pritegne vsakega otroka. Vsak otrok nosi v sebi potrebo po igri, ki jo lutka lahko v vseh pogledih zadovolji. Z lutko se lahko igra sam ali več otrok hkrati (Kovačič in Laharnar, 2015). Moč lutk lahko vidimo v njihovi sposobnosti gibanja in govora. Z lutkami lahko v vrtcu komuniciramo s širokim starostnim razponom in se lažje prilagajamo različnim jezikom. Prav tako se tudi lažje motivira otroke, ki potrebujejo več pozornosti (Remer in Tzuriel, 2015).

Lutkovna umetnost izhaja iz starih običajev. V vseh obredih poteka komunikacija med ljudmi, ki jo lahko le občutimo. Komunikacija lahko poteka ne samo z glasom, ampak tudi z gibi in vizualnim izgledom. To je lahko oblačilo, maska, ali pa predmet lutka. Lutka je predmet, ki ga

človek oblikuje po svoje in mu tako podeli nov namen. Lutkar z energijo, pogledom in gibanjem oživi predmet in pri tem verjame v preobrazbo in moč lutke. Lutka deluje kot posrednik pri komunikaciji in omogoča lažje izražanje čustev in reševanje konfliktov. Sedaj se lutke pogosto pojavljajo v vrtcih pri vseh starostnih obdobjih ob različnih priložnostih. Poslužujejo se različnih vrst, narejenih iz najrazličnejših materialov, narejenih s strani otrok ali pa vzgojiteljic (Volavc, 2017).

2.1.1 Lutka v vrtcu

V vrtcu se otrok zelo hitro spozna z lutko, če mu le te niso približali že prej. V vrtcu ni le kot motivacijsko sredstvo ali pripomoček pri predstavah, ampak se vedno pogosteje uporablja za reševanje sporov in za simbolno komunikacijo z okoljem. Otrok pa z lutko lažje komunicira, ji zaupa svoje probleme in stiske in spodbuja neverbalno komunikacijo (Korošec in Majaron, 2002; povz. po Osojnik, 2016).

V mnogih državah se predšolska vzgoja in izobraževanje vedno bolj razvija in strokovno nadgrajuje. Že najmlajše v vrtcih obravnavajo kot del izobraževalnih sistemov in se tudi kurikulumi razvijajo vedno bolj v to smer. Uporaba lutk ima v vrtcih že zelo dolgo tradicijo in obstaja že zelo veliko priročnikov o rabi v pedagoške namene. Rade (2021) pa je opravljal raziskavo predvsem s strani lutke, kot pedagoško orodje za predšolske otroke, s poudarkom na njihovi uporabi v komunikaciji, znanosti, zdravstvu, ustvarjalnosti in vedenja. Pri komunikaciji so ugotovili, da lutke okrepijo glasove otrok. Otroke lutka spodbuja pri pogovoru s starši in vzgojitelji, uprizarjanju lutkovnih iger, komunikaciji med otroki in izražanju lastnih misli otrok. Na področju znanosti so ugotovili, da so lutke uporabne tudi pri ponazoritvi in razlagi naravnih pojavov, učenju področja tehnologije, ipd. Lutke spodbujajo otrokove učne procese in z različnimi ponazoritvami lažje razumevanje. Dejstvo, da se lutke uporabljajo v povezavi z ustvarjalnostjo ni nič presenetljivega in je velik potencial pri dramskih igrarh, izdelovanju in igri. Ugotovitve študije kažejo, da služijo lutke pozitivno vplivajo tudi kot orodje za spodbujanje zgodnjega opismenjevanja.

Volavc (2017) je v članku zapisala, da v njihovem vrtcu uporabljajo lutke v prvem in drugem starostnem obdobju. Otroci se seznanjajo z različnimi vrstami lutk od prstnih, ročnih lutk, marionet, lutk na palici, ipd. Prav tako spodbujajo izdelavo s strani otrok ali ob pomoči vzgojiteljice. Predvsem v drugem starostnem obdobju uporabljajo lutke pri navezovanju na zgodbe in pravljice. Otroci si nato razdelijo vloge, in poustvarjajo prizore ter pri tem tudi dodajajo vloge ali pa preoblikujejo vsebino.

Vrtec je okolje za predšolskega otroka, ki naj bi bilo spodbudno ne le iz vseh vidikov razvoja prav tako pa tudi prijetno, sproščeno okolje, kjer lahko izražajo svoje želje, kot tudi stiske. Borota, Geršak, Korošec in Majaron (2006) so zapisali, da pri lutki ni pomemben popolni estetski videz, ampak da jo lahko vsak izdelava. In pri tem se združujejo različni vidiki, ki so v

skladu s temeljnimi načrti vrtca. Otroci se pri izdelavi izražajo motorične sposobnosti in kreativnost, z lutko oz. skozi njo nato komunicirajo ter tako tudi na simbolni ravni rešujejo osebne težave. Zato je pomembno, da pri težavnosti izdelave lutk ne pretiravamo, ampak da načrtujemo tako, da so primerne starosti otrok in da jo lahko samostojno ustvarijo. S tem vplivamo tudi na pozitivno samopodobo, motivacijo pri usvajanju spretnosti in razvoj divergentnega mišljenja.

Osojnik (2016) je v članku zapisala, da v njihovem vrtcu uporabljajo lutko vsakodnevno pri različnih dejavnostih v skupini ter pri individualnem delu pri DSP. Prednost dela z lutko opaža pri tem, saj otroci lutki zaupajo in jo takoj sprejmejo in tako ustvarjajo prijetno okolje za spodbujanje celostnega razvoja vseh otrok. Navedla je vrsto dejavnosti, pri katerih jim lutke pomagajo in nekatere izmed njih so: lažje uvajanje otrok v vrtec, reševanje sporov in trm, spodbujanje k pospravljanju, pri razvoju socialnih veščin, čustvovanja in komunikacije, pri spodbujanju kreativnosti.

V vrtcih lahko opazimo tudi lutkovne skupine vzgojiteljic, ki pripravljajo predstave za otroke. Vključene so vzgojiteljice, ki jih delo z lutkami veseli in zanima. Za vsako predstavo si izberejo primerno zgodbo in si razdelijo vloge. Najpogosteje si same izdelajo oder, sceno, lutke, glasbo in vse potrebne stvari. V vrtcu Tončke Čečeve so lutkovne predstave vzgojiteljic že večletna praksa. V večjih enotah pripravijo eno ali dve lutkovni predstavi na leto, ki nato potujejo po vseh enotah. Pri pripravi predstave je pomembno sodelovanje, saj je veliko dogovarjanja. Za predstave si same izdelajo lutke, ali pa obnovijo lutke iz prejšnjih predstav. Poleg igre v predstavo vključijo instrumentalno glasbo, ter na instrumente igrajo kar same, določene zvočne efekte pa posnamejo vnaprej. Pri izvedbi predstav aktivno vključujejo tudi otroke, da sodelujejo pri poteku zgodbe. Prav tako imajo strokovne delavke v vrtcu možnost za strokovno izpopolnjevanje na področju lutk ter sodelovanje z drugimi institucijami (Volavc, 2017).

2.1.2 Vpliv igre z lutko na razvoj otroka

Igra z lutko pozitivno vpliva na razvoj domišljije in ustvarjalnosti, z njo si otrok krepi samozavest ter oblikuje pozitivno samopodobo, spodbuja razvoj socialnih veščin in govora, lažje izraža čustva in pozitivno vpliva na empatijo. Domišljija in kreativnost, potekata v vzporednih smereh. Otroku moramo dati dovolj možnosti, da lahko nove informacije z lastnimi idejami oblikuje in razvija. Le s preizkušanjem lastnih sposobnosti v okolju lahko pridobiva nove izkušnje. Zato je pomembno, da ima otrok pri ustvarjanju lutke čim večjo samostojnost, saj je otroška lutka njegova le, če je plod njegove domišljije, izdelana le s strani otroka in oživiljena z njegovimi čustvi ter idejo (Osojnik, 2016).

Požar (2016) je v članku opisala vključevanje lutke pri spodbujanju pismenosti pri malčkih starih od ena do dve leti. Pri vrednotenju izvedenega projekta sta ugotovili, da so otroci skozi projekt pridobili na večini področij. Otroci so razvijali neverbalne komunikacijske spretnosti,

jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak), se likovno, plesno in gibalno izražal, prepoznaval simbole in vlogo tiska. Lutka je pri dejavnostih sodelovala in otroke spodbujala k napredku.

RAZVOJ DOMIŠLIJE

Domišljija je začetek, ki odpira vrata vsem naslednjim dejavnostim. Domišljija omogoča posamezniku, da se lahko spremeni v drugo osebo, potuje v drug svet, kraj in čas. Šolski sistem se sedaj zelo usmerja v učenje o dejstvih, ampak se v svetu vedno večji pomen pripisuje tudi domišljiji. Domišljija je začetek v kreativnosti, ki pa je v pedagoških prostorih večkrat zapostavljena. V tem času ni težava z razvojem tehnologije ni težava najti informacije, katere naj bi si zapomnili, ampak da bodo otroci znali te informacije uporabiti in razvijati. Vse to pa je potrebno začeti že v predšolskem obdobju in to kreativno igro v sebi nosi ravno lutka (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Domišljija pomeni sposobnost predstavljanja. Ta se prepleta in je osnova na različnih področjih, tako pri matematiki, pisanju in branju. Mišljenje z notranjim predstavljanjem omogoča procese raziskovanja, razvrščanja in izbire, poenostavljanja in dopolnjevanja. Otrok, ki mu je omogočen kreativen proces, bo tudi v življenju znal spoštovati ustvarjalnost drugih, razumel pomene umetnin, imel veliko asociacij in idej ter jih pri skupinskem delu ustrezno izraziti in vključiti. V družbi vrstnikov bo vesel individualnih razlik in se težko oblikuje v človeka, ki le sledi ostalim. Sedaj pa se vedno bolj vsiljuje preko medijev neka skupna domišljija. Otroci so pri tem le pasivni opazovalci in je ne oblikujejo sami. Pri tem se pri veliko otrocih ta vnema po izvirnosti izgubi, še preden bi se lahko razvila (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

RAZLOČEVANJE MED FANTAZIJO IN REALNOSTJO

Domišljijske igre otrokom omogočajo, da postopno spoznavajo razliko med realnim svetom in fantazijo. Z lutko preizkušajo meje in zaigrajo, kar vidijo, slišijo in čustveno doživijo. Določene situacije vidijo iz različnih zornih kotov in tako lažje razumejo realne zakonitosti. Prav tako pa tudi poustvarijo okolja, ki si jih želijo, ampak so v resničnem svetu nemogoče. Večkrat se pojavi strah, da bi ravno s takšnimi aktivnostmi otroci še pogosteje ločevali fantazijo in realnost. Ampak po teoriji simbolne igre otrok ravno v domišljijah ureja informacije v notranjem svetu in oblikuje nadzor nad realnim svetom. Strah odraslih, da bi otroci s tovrstnimi igrami ostali v domišljijem svetu, je povsem odveč (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

RAZVOJ POZITIVNE SAMOPODOBE IN KREPITEV SAMOZAVESTI

Borota, Geršak, Korošec in Majaron (2006) pri razvoju pozitivne samopodobe in samozavesti v pomembno vlogo postavljajo vzgojitelja. Vzgojitelj s svojimi dejanji pri otroku oblikuje mnenja, tudi to, da je prav in dobro, kar je posameznik sposoben narediti sam in se za to potruditi. Otrok bo pri lutkovnih dejavnostih tako hitro ugotovil, da je dobra lutka takšna, ki je unikatna in si jo je popolnoma sam zamislil. Pri sprejemanju različnih idej in pohval ob trudi, pri otroku vplivajo na pozitivno samopodobo, kar poveča samozavest. Ker se pri tovrstnih dejavnostih ne usmerja

v perfekcionizmu, so lahko uspešni vsi otroci, tudi tisti ki imajo težave s fino motoriko. Postopno pa z izdelavo in animacijo lutk vedno bolj obvladujejo svoje telo in usvajajo različne fizične zmogljivosti.

OBLIKOVANJE SOCIALNIH VEŠČIN

Ob igri z lutko se otroci ob pogovoru z njo spontano učijo socializacijskih spretnosti in reševanja konfliktov. Komunikacija poteka nezavedno, saj so otroci ob igri sproščeni in pripravljeni na pogovor. Igra z lutko otroku omogoča, da izraža močnejša čustva na primeren način. Pri simbolni igri otroci igrajo situacije iz življenja, kjer se občutijo najrazličnejša čustva. V igri lahko preko lutke ta čustva izražajo in rešujejo notranji konflikti. Preko takšne igre lahko spoznamo vsakega otroka posebej, saj igro oblikujejo na podlagi svojega odnosa do sveta, čustev in okolja, ki ga obdaja (Osojnik, 2016).

Lutkovne dejavnosti opazno temeljijo na skupinskem delu in sodelovanju. Pri pripravi lutkovnih predstav, se je potrebno usklajevati o pripravi prizora, izdelavi lutk, poteku dogajanja, ipd. Nujno je sodelovanje, poslušanje drug drugega, spoštovanje, sprejemanje drugačnih idej, ustrezno izražati in opazovati čustva ter odzive ostalih članov. Ob igri z lutko se razvija komunikacija, saj z različnimi situacijami razvijajo socializacijske spretnosti, pri sodelovanju pa se vselej pojavljajo tudi manjši konflikti, katerih se učijo reševati. Pri takšnem načinu dela, pa se lažje vključijo tudi govorno šibkejši, saj pri tem uživajo in se sprostijo. Lutka pomaga pri pridobivanju prijateljev ter s simbolno igro otroci premagajo strah pred določenimi družbenimi situacijami, ki so jim še neznani. S sodelovanjem pri lutkovnih dejavnostih je pogosto opažanje zmanjšane agresivnosti v skupini ter tudi konfliktov, saj so otroci bolj usmerjeni v izražanje občutij, čustev in poveča se zaupanje med vrstniki in vzgojiteljem (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

IZRAŽANJE ČUSTEV

V današnjem času je družba usmerjena k skrivanju negativnih čustev, kot so strah, jeza, ljubosumje, ipd. Zato ni čudno, da so otroci pogosto zmedeni in ne vedo, kako pokazati, kaj čutijo, še posebej pri negativnih čustvih. Odrasli kot tudi otroci ta čustva vsakodnevno doživljajo in potrebujejo ustrezen način, da to tudi izrazijo. Pri simbolni igri z lutko otroci ustvarjajo različne situacije, kjer se ta čustva tudi pojavljajo, jih izrazijo in s tem se osvobodijo tudi svojih čustev in rešujejo notranje konflikte. Pri tem lahko oblikujejo odnose iz svojega okolja in povezujejo podzavestno in zavestno. Pri opazovanju teh iger lahko strokovni delavci individualno spoznajo otroke in opazijo čustvovanje, doživljanje in odnos do sveta, ki ga drugače ne vidijo (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

RAZVOJ GOVORNIH SPOSOBNOSTI

Lutka je zares oživljena le, če jo obudiš na treh ravneh: vizualno, glasovno in gibalno. Tudi otroci, ki imajo težave pri govornem sporazumevanju, jih lutka spodbudi k komuniciranju. Tudi

mlajši otroci, ki še slabše obvladujejo besedišče pri teh dejavnostih sodelujejo po svojih sposobnostih. Otroci prizore oblikujejo po svoje pa četudi so kdaj popolnoma brez besed. Če razmislimo ravno čustva malokdaj izražamo z besedami. Zato se sporazumevamo tudi nebesedno, kot so ton glasu, kretnje, mimike, drža telesa ipd. (Borota, Geršak, Korošec, & Majaron, 2006). Pri simbolni igri otroci eksperimentirajo z glasovi in besedami. Otroci lutkam podelijo različne vloge in možnosti za najrazličnejše glasove. Od globokih, visokih, prijaznih, itd. ter s pogostim ponavljanjem izboljšajo svojo izgovorjavo. Pri tej igri se prav tako pojavljajo v različnih situacijah in si krepijo besedni zaklad ter tudi ugotavljajo, kako se znajti v določenih življenjskih situacijah (Osojnik, 2016).

Pri igri z lutko lahko otroci prikažejo, kaj lutka občuti, vidi in sliši. Vse to spodbuja otrokovo domišljijo, kar jim bo pomagalo tudi pri pripovedovanju pravljic. Z njimi bodo prevzemali različne vloge in uporabljali pojme in neznane besede. Ravno povezava pravljic z lutko močno spodbuja otrokovo verbalno ustvarjalnost. Na podlagi pravljice lahko vplivamo na samostojno spontano gledališko igro, kar spodbuja razvoj besedne kreativnosti, krepí besedni zaklad in ustvarjanja zgodb. Pri tej igri pa lahko z gibanjem lutk prikaže tudi tisto, kar ne more povedati z besedami (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

RAZVOJ EMPATIJE

Sposobnost vživljanja v položaj druge osebe in razumevanja drugih je empatija. Pri igri z lutko se otrok vživi v njo, s katero prevzema različne vloge. Pri tem se vloga spopada z različnimi situacijami, ki jih otrok vidi z različnih vidikov. Pri igri je otrokova naloga, da rešuje probleme, pred katerimi se je znašla in z improvizacijo zaključi zgodbo (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006). Pri vživljanju v vlogo druge osebe se otrok znajde pred številnimi problemi, ki se pojavijo tudi v resničnem svetu. Pri igri pa ima številne preizkuse reševanja teh problemov brez posledic (Osojnik, 2016).

Otrok se lahko pri igri vživi v vloge iz resničnega sveta ali pa ustvari izmišljene. Igra vlog se lahko pojavlja tudi brez lutk, ampak je otroku veliko lažje se vživeti v vlogo s pomočjo lutke. Pri vživljanju v vlogo se otrok zave emocij drugega, kar pa poteka na domišljijski ravni. In tako so tudi čustva povezana z domišljijo in je pomembno spodbujanje domišljije tudi pri empatičnosti (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

SPODBUJANJE USTVARJALNOSTI

Ustvarjalnost je sestavljena iz treh prvin: intelektualne, motivacijske in čustvene. Potrebne so ideje, želja po ustvarjanju in vztrajnost pri drugačnih zamislih. Pri otrocih je pomembno, da jim ne vsiljujemo lastnih idej, ampak v nji vzdržujemo otroško radovednost. Pri vzgoji in izobraževanju se vedno bolj ločuje igro in delo ter ovira ustvarjalno mišljenje. V vrtcu naj strokovni delavci glede na želje otrok pri lutkovnih predstavah omogočajo dodajanje likov, spreminjanju scen ali konca zgodbe, samostojno oblikovanje lutk po njihovih predstavah ter

dopuščanje lastnih rešitev. Vseeno pa so jim v oporo jim svetujejo z nasveti, ampak je pomembno, da otroci sami ustvarjajo lutke (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

INTELEKTUALNI VIDIK

Borota, Geršak, Korošec in Majaron (2006) so z različnimi teorijami zajeli, da otroci, ki sodelujejo v tovrstnih dejavnostih potrebujejo tri vrste inteligenc; jezikovno, telesno-gibalno in osebno. Jezikovna inteligenca se nanaša na rabo besed v verbalni in neverbalni obliki. Telesno-gibalna združuje gibanje telesa ter geste in mimiko obraza. Lastno telo otroci uporabljajo na različne načine. Pri animaciji različnih lutk uporabljamo različne dele telesa, lahko pa tudi celotno telo, razvija pa se tudi spretno ravnanje s predmeti. Otroci se spontano in prosto gibajo po prostoru, lahko pa tudi posnemajo vrstnike ali vzgojitelja. Pri animaciji in gibanju lutke pa je prav tako zelo pomembna osredotočenost in zbranost. Pri osebni inteligenci pa je usmerjen razvoj k notranjosti osebe ter zunanosti, k družbi. Pri notranjosti se osredotoča na svoja čustva, k prepoznavanju, poimenovanju in prenosu na simbolno raven. Pri usmerjanju na zunanost pa se osredotoča na opazovanje različnih čustev, značajev in namen ostalih posameznikov.

2.1.3 Lutke in vzgojitelj

Lutka omogoča, da je komunikacija med vzgojiteljem in otrokom prijetnejša, prav tako pa tudi krepi besedni zaklad (Kovačič in Laharnar, 2015). Otrok lahko z lutko lažje vzpostavi stik kot z vzgojiteljem ali celo s staršem. Borota, Geršak, Korošec in Majaron (2006) so zapisali, da lahko to pojasnijo le na energetskem nivoju. Otroci že v osnovi občutijo strah pred odraslim. To se izraža v preplašenosti, ne samozavesti, zadržanosti pri vzpostavljanju stika in komunikacije. Ravno ta proces pa lutka olajša, saj nastopi kot nek vmesni člen, ki pa pri otroku omogoči lažje in manj stresno okolje. Tako se lahko vzgojitelj z lutko otrokom približa in osvoji zaupanje.

V vrtcu je pomembno, da je vzgojitelj otrokom oseba, kateri se lahko zaupajo v veselih in tudi težjih trenutkih. Borota, Geršak, Korošec in Majaron (2006) se strinjajo, da lahko vzgojitelj z lutko ustvari nekaj magičnega in ga tako otroci takoj sprejmejo. Z lutko se lahko tako takoj spremeni v pravljicarja, ki nastopa v različnih svetovih in prinaša v skupino veselje, vznemirjenje in radovednost. Dober vzgojitelj daje otroku svoboda, se z njim smeje, spodbuja, da izraža misli ter mu prisluhne, ko mu želi kaj povedati. Ti pa so osnovni temelji, kar si jih lahko vsak strokovni delavec v vrtcu želi.

Remer in Tzuriel (2015) sta opravljala raziskavo, kjer sta ugotovila, da lutke vzgojiteljem predstavljata alternativne načine za opolnomočenje in krepitev občutka kompetentnosti pri delu in poučevanju. Lutke pomagajo pri povezovanju otrok, zmanjševanju občutka stresa, v skupini pa predvsem spodbuja besedno izražanje otrok ustvarja občutek ugodja. Ugotovili so, da so zlasti koristne pri otrocih, ki imajo kognitivne ali jezikovne težave in priporočljive za otroke, ki imajo primanjkljaje na posameznih področjih.

Lutka lahko v vzgojiteljevih rokah postane močnejša od njega samega in tako postane glavna avtoriteta v skupini. Toda, da lutka zaživi jo morajo vzgojitelji posvetiti vso pozornost. Pri tem je pomembno, da pogled usmerijo vanjo in da so pozorni, da komunicirajo skozi njo. Lutka ima tako možnost, da sama izraža svoja mnenja, želje, sposobnosti, pri komunikaciji z otroki pa ima največjo moč pri neverbalnih oblikah (Korošec in Majaron, 2002; povz. po Osojnik, 2016).

Igra z lutko predstavlja za otroke prijetno aktivnost, kar vzgojitelju omogoča številne prednosti. Borota, Geršak, Korošec in Majaron (2006) so zapisali 5 prednosti, ki jih opazijo pri tej metodi dela:

1. Vzgojitelj lažje razume otroka.

Otroci se lutki lažje približajo kot odrasli osebi in bodo skozi lutko lažje izrazili svoje misli in čustva. Vzgojitelj bo lahko lažje spoznaval otroka in prejel informacije o njegovi družini, strahovih, osebnih stiskah in željah. Vse to pa spodbuja otrokovo samopodobo in samozavest.

2. Otroci vidijo vzgojitelja v drugi luči.

Lutka v roki vzgojitelja v skupino prinese nekaj novega in v skupini naenkrat postane sproščeno veselo vzdušje. Tako kot lutka omogoča, da vzgojitelji vidi otroke iz druge perspektive, tudi otrok vidi vzgojitelja. Odrasli imajo naravno občutek večje avtoritete, z lutko pa se spremeni v pravljicarja in je na ravni otrok. To ne pomeni, da se izgubi avtoriteta, ampak ravno takšnega vzgojitelja imajo otroci zagotovo radi in ga zato spoštujejo. S poletom v magičen svet lutk in pravljič, se odkrije odkritost, spontanost otroških misli in široke domišljije. Vse to pa ni zamen, saj otroku pomaga pri premagovanju egoizma.

3. Izboljša se vzgojiteljeva kreativnost.

Vsak ima določeno mero kreativnosti, ampak potrebujemo spodbudno okolje, da jo lahko izrazimo. Zagotovo potrebuje vsak čas, ampak z večkratnim ponavljanjem se poraja vedno več idej in možnosti, kaj še lahko storimo. Tudi pri izdelavi lutk in ustvarjanju predstav, bomo z leti pridobili vedno več izkušenj in si razširili obzorja, kaj vse še lahko storimo in ponudimo otrokom. Je pa odvisno od vzgojitelja, ali bo otrokom ponujal le klasične metode, ali pa si bo dopustil kreativnosti in svobodi.

4. Lutka ponuja nove možnosti podajanja informacij.

V vrtcu je pomembno, da vzgojitelji pri načrtovanju vključujejo vsa področja otrokovega razvoja. Lutke združujejo vsa področja, kognitivni, socialni, emocionalni in fizični, igra pa je prav tako prijetna in privlačna. Lutko lahko tako vključimo od učenja novih besed, do razvoja fine motorike, učenju barv, prostorskih odnosov, ipd. Vse te aktivnosti lahko oblikujemo z različnimi metodami, tudi npr. da otrok uči lutko in tako utrjuje in se uri pri določenih sposobnostih. Otroci so pri tem sproščeni in se veliko bolj potrudijo kot, če bi enako stvar razlagali vzgojiteljici. Z lutko lahko tako zelo popestrimo delo v vrtcu in predstavimo področja na zanimiv in nov način.

5. Lutka ustvarja prijetno vzdušje.

Poleg doseganja znanj in ciljev, ki si jih zastavljamo, pa je za uspešen razvoj prav tako pomembno prijetno vzdušje. Otroci potrebujejo, da se v vrtcu počutijo sproščeno, da jim je skupina prostor, kjer lahko izražajo svoje misli in se počutijo varno. Emocionalni vidik otroka je tako enako pomemben kot vsi ostali. Vzgojitelj, ki to razume in je sposoben, da otroke na prijeten in sproščen način vodi, lahko pri otrocih doseže radovednost, željo po ustvarjanju in posledično razvoj na vseh področjih.

Remer in Tzurriel (2015) menita, da se lutke s pedagoškega vidika lahko usmerjajo in uporabljajo v različnih namenih. Najbolj pogoste so lutkovne predstave, ki jih vzgojitelj igra pred otroki. Nato sledi skupno ustvarjanje lutkovnih predstav, kjer otroci sodelujejo pri izdelavi lutk, pisanjem scenarija, izdelave odra in izvedbe predstave. Vzgojitelj pa lahko uporablja lutke pri delu tudi brez dejanskega gledališkega odra in scenarija. S pomočjo lutke jim lahko postavlja vprašanja in se z njimi pogovarja. Lutka je lahko koristno orodje prav tako pri preverjanju razumevanja zgodb, vprašanj in ko sodelujejo pri razgovoru.

Pri lutki ni pomemben videz, ampak da resnično oživi, le tako bo usvojila namen pri vzgojno-izobraževalnem delu. Lahko je že kratka improvizacija ali pa načrtovana lutkovna predstava. Zato se še posebej v vrtcu ne sme zgoditi, da bi lutke obstale na polici, ne da bi bile oživiljene. Osnovni temelj je ravno komunikacija in sporazumevanje z njo (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Vzgojitelj že ima številne izkušnje, ki si jih je pridobil v življenju, ampak če pred vsako izvedbo dejavnosti snov podoživi še enkrat z raziskovanjem, pa je strokovni delavec oz. lutke še bolj prepričljiva, suverena. S tem, da sam vzgojitelj pozna širino teme, je lahko lutka natančnejša bolj predvidljiva in otroke lažje popelje k doživljanju. Lutka pri nalogah otroke spodbuja s raziskovalnimi vprašanji in tako pokaže, da jim popolnoma zaupa in verjame, da bodo našli rešitve (Antič, Garvas, Komljanc in Komljanc, 2019).

V skupino so vključeni najrazličnejši otroci in vzgojitelji z nekaterimi težje vzpostavijo stik in komunikacijo. Še posebej pri bolj tihih, zadržanih in hiperaktivnih otrocih. Vzgojitelji lahko s pomočjo lutke oblikujejo bolj sproščeno okolje, otroci z njimi lažje navežejo stik in se nato lažje povežejo v komunikacijo z ostalimi člani v skupini (Osojnik, 2016). Lutke se lahko uporabljajo tudi pri obravnavah otrok s posebnimi potrebami. Vzgojitelji lahko tako s pomočjo lutk pri otrocih krepijo samozavest, ustvarjajo sproščeno vzdušje in ob izdelavi ustreznih lutk tudi nadomestek za določene okvare (Kröger in Nupponen, 2019).

2.1.4 Uporaba lutke v prvem starostnem obdobju

Osojnik (2016) je v članku zapisala, da ima lutka na mlajše otroke instanten vpliv. Otroci ji s pogledom v lutko sledijo, poslušajo, želijo poseči po njej in se z njo hitreje pogovarjajo. Medtem pa starejši otroci potrebujejo nekaj časa, da jo sprejmejo, ampak vseeno v njih vzbudi

radovednost in interes. Nekateri otroci imajo lutke od prvega vstopa v vrtec do vstopa v šolo. Na te lutke so otroci zelo pozorni, skrbijo, da se ne umažejo ali poškodujejo. Čeprav pa se to velikokrat vseeno zgodi, katere pa lahko skupaj umijejo, zašijejo ali zalepijo.

V prvem starostnem obdobju se lahko lutke uporabljajo že v uvajalnem obdobju. Lutka otroke pritegne, spodbudi k igri in dejavnostim. V igralnici je pogosto lutka ljubljenska, ki ji skupaj podelijo ime. Z otroki sodeluje v različnih dejavnostih in skozi vse leto. V prvem starostnem obdobju otroci najpogosteje segajo po lutkah, ki jih poznajo ali pa po tistih, s katerimi je rokovala že vzgojiteljica. Otroci potem posnemajo govor, igro in animacijo, ki so jo opazovali pri vzgojiteljici. Zato je pomembno, da nimajo otroci le na voljo lutke, ampak je pomembna vključitev vzgojiteljice in aktivno sodelovanje. S sodelovanjem spoznava mišljenje, izražanje in govor ter komunikacijske spretnosti otrok (Volavc, 2017).

Igra je simbol učenja, kjer se otrok in odrasli oz. strokovni delavec zbližata. Pri pedagoški igri oba širita svoja znanja z izkušnjami, opazovanjem in preizkušanjem. Igro oblikujejo in razvijajo otroci, ki so glavni akterji. Tudi najmlajši dokazujejo dosežena znanja, razvijajo zmožnosti, odkrivajo nove razsežnosti. Lutka že najmlajšim predstavlja sredstvo za zabavo, sprostitvev, radovednost, tolažbo, pomoč pri doseganju ciljev (Antič, Garvas, Komljanc in Komljanc, 2019). Požar (2016) je v vrtcu s sodelavko pripravila projekt, kjer je s pomočjo lutke spodbujala porajajočo pismenost pri otrocih, starih od ena do dve leti. Pri projektu so prav tako sodelovali starši, ki sta jim predstavili projekt na roditeljskem sestanku. Projekt se je imenoval Biba na obisku in v ta namen sta izbrali ročno lutko Bibo, ki je primerne velikosti, da lahko z njo rokujejo tudi najmlajši otroci. Narejena je iz blaga in glavo upravljata dva prsta. Za mlajše otroke sta izbrali njim primerno slikanico Biba buba raja (Mira Voglar), ki jih je z ilustracijami zelo pritegnila. Že predstavitev lutke sta pripravile na zanimiv način, da je lutka v njih vzbudila kar največ motivacije. Lutka se je skrila v vrečo in nato pokukala iz nje. Skupaj so prebrali slikanico, ter ob lutki ter spremljavi flavte tudi zapeli. Ob lutki so za konec dejavnosti tistega dne tudi zaplesali, kjer se je opazilo, da so si vsi želeli imeti stik z njo. Že samo v eni dejavnosti so se lutki tako približali in želeli aktivnost še ponoviti. Besedilo igre sta nato še skozi celoten teden z otroki obnavljali. Lutka Biba je skozi teden otrokom tudi prinesla plastificirane ilustracije slikanice ter se naučili pet bibarij. Biba je z njimi sodelovala v različnih dejavnostih in igri, plesala, si umivala roke, odšla na sprehod in počivala na ležalnikih. Otroci so se ob njej počutili prijetno ter se nanjo močno navezali. Od začetka projekta sta imeli načrtovano vključiti tudi družino in povezati vrtec in dom. Lutka je za dva ali tri dni bivala pri vsaki družini. Družina pa je ta čas v dnevnik bibinih obiskov zapisovala doživetja, ki jih je lutka z otrokom in družino ta čas doživela. Starejši otroci so nato v skupini sami opisali doživetja lutke, mlajšim pa sta po opisu pomagali vzgojiteljica in pomočnica vzgojiteljice. Poleg otrok pa so pri tej aktivnosti pozitivna občutja doživeli tudi starši, ki so se prav tako strinjali, da je lutka spodbujala govorni razvoj otroka. Strokovni delavki se strinjata da je poleg dela v skupini pomembno tudi sodelovanje s starši.

2.1.5 Metode dela z lutko

SPONTANA IGRA Z LUTKO

Spontana igra z lutko je ena izmed preprostejših oblik, v katero ne posegajo odrasli. Gre za vrsto simbolne igre, kjer je otrok sproščen in poljubno oblikuje igro. Lahko se sam igra z lutko ali večnimi lutkami naenkrat ter pri tem menjava vloge. Lahko je v interakciji več otrok vsak s svojo lutko, ki si prostor poljubno oblikujejo. Scena je lahko preprosto le miza, lutkovni kotiček, ali pa si v okolju poiščejo material in izdelajo lutkovni oder. Vzgojitelje večkrat preseneti, da se ta igra lahko pojavi tudi med ostalimi metodami dela z lutko. Tudi nedokončane lutke, lahko oživijo in se gibajo. Takoj ko se lutka začne gibati in se otrok začne pogovarjati z njo, se začne odvijati komunikacija na različnih nivojih. Tako tudi drugi otroci hitro vstopijo v spontano komunikacijo in že nastanejo kratki prizori. Če se to pojavi med načrtovano dejavnostjo je škoda, da vzgojitelj to prekine, zaradi načrtovanega poteka in ciljev. Vse cilje bomo lahko v nadaljevanju še vedno dosegli, zato lahko pri tem le opazujejo otroke, kako z gibanjem in lastnimi idejami oživijo lutko (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Kovačič in Laharnar (2015) sta pred spontano igro otrokom z danimi lutkami zaigrali lutkovne predstave z različnimi vrstami lutk. Senčne lutke pa sta jim prikazali prek multimedijskih sredstev. Otroci so nato imeli različne scene in lutke in so se lahko vživljali v različne junake. Imeli so na voljo prstne lutke, lutke na palici in senčne lutke. Pravljice, ki sta jim predstavili pa so bile Piščanček Pik, Metuljček Matiček in zgodba Zrcalce.

PRIPRAVA PRIZOROV Z LUTKO (LUTKOVNA ZAPOSILITEV)

To dejavnost pa vzgojitelj pred izvedbo načrtuje in poteka pod nadzorom odraslih, ki usmerjajo otroke. Prizore lahko ustvarjamo na podlagi zgodb, pravljič, glasbe, resničnega življenja ali pa iz domišljije. Pri oblikovanju prizorov je še vseeno prisoten improviziran dialog in gibanje. Otroci se lahko svobodno premikajo po igralnem prostoru in raziskujejo možnosti gibanja njihovih lutk. Pri tem se zelo razlikuje, katero vrsto lutk izberemo. Manjše lutke imajo manjši igralni prostor, večje lutke pa potrebujejo večjega. Pri prstnih lutkah se ne pojavlja veliko gibanja kot npr. pri telesnih lutkah. Vsak vzgojitelj glede na temo in starost otrok izbere primerno vrsto lutk in šele nato lahko oblikujejo igralni prostor. Pri izvedbi lutkovnih predstav se otroci ne učijo scenarija na pamet, ampak imajo glede na zgodbo vseeno svobodo, da lahko sami prispevajo svoje ideje. Pri tem je pomembno, da vzgojitelj dopušča otrokom svobodo do ustvarjanja. Pri lutkovnih predstavah je nujno tudi občinstvo, da lahko otroci svoje delo tudi pokažejo. To so lahko vrstniki iz sosednjih skupin ali pa starši. Tako oblikovanje kot izvedba predstave pozitivno vpliva na skupino kot vsakega posameznika (Borota, Geršak, Korošec, & Majaron, 2006).

PRIPOVEDOVANJE Z LUTKO

Pripovedovanje z lutko je ena velika širina, ki jo lutke nudijo. Z njo lahko pripovedujemo zgodbo, se učimo pesem, pripoveduje pesmi ali pa vsebino knjig in pravljič. Vzgojitelj lahko s

kreativnostjo ustvarja magičen svet skupaj z otroki ali pa za njih. Vsebuje preprosto pripovedovanje in kreativno improvizacijo. Z lutko lahko prikažemo določeno zgodbo iz čisto drugega zornega kota kot pa če jo le preprosto beremo. Saj z lutko lahko dosežemo, da jo pripoveduje literarni lik v prvi osebi. Vsaka zgodba teče drugače, če jo pripoveduje druga oseba. Npr. v Trije prašički, bo drugače zgodbo povedal prašiček ali volk, Pepelko bomo videli iz druge perspektive, če pripoveduje mačeha, itd. Pripovedovanje z lutko ne poteka pred občinstvom, ampak kot sproščeno pripovedovanje. Pri tej metodi se dobro prepleta literarna umetnost in lutke, ki z gibanjem in svojo razsežnostjo popestrijo literarno doživetje. Otroci se lahko tako pristno živijo v junake, jih sprašujejo, globlje doživijo in spoznajo. Z otroškim pripovedovanjem lahko tako tudi celotne zgodbe živo doživijo, prav tako pa se pojavlja želja, da jo znova in znova ponavljajo (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Kovačič in Laharnar (2015) sta opisali, da v njihovi skupini imajo lutko ljubljenko z imenom Minka. Lutka večkrat potuje tudi z otroki domov in se tako družijo znotraj in izven vrtca. Ko se naslednji dan lutka vrne, skupaj s posameznim pripoveduje svoja doživetja in opažanja. Tako vpletata v delo tudi metodo pripovedovanja z lutko, ki poteka improvizacijsko, otrokom pa predstavlja kot simbolno sredstvo za sproščeno in prijetno komunikacijo o čustvih in domačem okolju, pri tem pa si tudi bogatijo pozitivno samozavest.

POGOVARJANJE SKOZI LUTKO

Podlaga pogovarjanja skozi lutko izhaja iz socialnega in emocionalnega razvoja. Vzgojitelji ne smejo sklepati, če ima otrok težavo izraziti svoje misli, da ni zmožen opisati svojih čustev, ampak otrok potrebuje le ustrezno metodo. Pri otroku je zato pomembno razvijanje sposobnost prepoznavanja, razumevanja in izražanja z besedami svoje notranje misli in čustva. Na tem področju lahko veliko otrokom lutka zelo pomaga. Pri komunikaciji z odraslim lahko otroci večkrat občutijo odpor. Lutka predstavlja zanj bolj sproščeno okolje in čuti, da ni tako izpostavljen, zato se ji lažje odpre in spregovori skozi njo. Tako čuti, da ni odgovoren za besede in so to besede lutke. Tudi če lutka animira vzgojitelj otrok pozabi na njegovo prisotnost, saj je popolnoma usmerjen le na lutko. To pedagoge večkrat preseneti, saj so vseeno prisotni zraven nje. Komunikacija skozi lutko pomaga pri razvoju govornih sposobnosti. Z večkratno igro se bo otrok lažje izražal in tako tudi vedno bolj razumel sebe. Vedno bolj bo tudi razumel čustva, saj se z poimenovanjem in razumevanju kaj jih povzroča približuje le temu. Metoda je zelo učinkovita tudi pri otrocih, ki imajo doma težave. Če v skupini predstavimo lutko ljubljenko, se bodo ti otroci njej veliko prej zaupali kot odrasli osebi. Te lutke so nežne in le poslušajo otroke in jih ne grajajo. Prav tako pa lahko vsak dan odidejo tudi h kateremu otroku domov in se tako preplete tudi vrtec in dom. Otroku pa nato skozi lutko pripoveduje, kaj je vse doživela in videla (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Pri tej metodi sta pred izvedbo v skupini si Kovačič in Laharnar (2015) izdelali svoji lutki. Izdelali sta ročni lutki iz penaste kroglice in rokavice. Lutki so poimenovali otroci v skupini in sta se

večkrat pojavila skozi rutino. Otrokom sta brala pravljice, se pogovarjala, spodbujala k pripovedovanju in postavljala vprašanja. Lutki sta prav tako uporabili pri učenju deklamacije, prepevanju pesmic ter spodbujanju pri telovadbi.

UČENJE SKOZI LUTKO

Lutke predstavljajo predvsem v vrtcu veliko motivacijo za otroke in so lahko strokovnim delavcem v veliko pomoč pri doseganju zastavljenih ciljev. Z njimi lahko dosežejo boljše pomnjenje in razumevanje novih pojmov in znanj. Vzgojitelj lahko z njimi nove informacije posreduje na nov, zanimiv način, ki pri otrocih vzbudi radovednost. Ob izdelavi in igri pa spoznavajo, se razvijajo na različnih področjih in celostno. Učenje z lutko pa nam nudi možnost uporabe na vseh področjih in na najrazličnejše načine (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Pri metodi učenje skozi lutko, lahko lutka potuje s skupino tudi na izlete in obiske različnih ustanov. Kovačič in Laharnar (2015) sta lutko ljubljenko Minko, ki sodeluje pri različnih dejavnostih že v skupini, skupaj z otroki obiskala knjižnico. Z lutko so si tam ogledali tudi predstavo Bobek in barčica.

IZDELAVA LUTK

Otrok mora imeti pri izdelavi čim večjo svobodo, da lahko lik izdelava po svojih zamislih. Že pri izdelavi otroci pri lutki projicirajo svoja čustva in želje. Mlajši kot so otroci, manj jim je pomemben videz lutke, ampak da otrok verjame vanjo, odrasli pa moramo sprejeti njegovo umetnino in verjeti njegovi domišljiji. Pri izdelavi naj vzgojitelji z vprašanji le spodbujajo razsežnosti domišljije otrok in je nikakor ne zatirati. Pri tem mora vzgojitelj glede na lasten občutek ustrezno držati ravnotežje med otrokovimi sposobnostmi in njihovo kreativnostjo. Pri delu bo otrok razvijal svoje sposobnosti, kot so fina motorika, koordinacija oko-roka, prav tako pa bo spoznaval nove materiale, pojme, in izražal čustva med izdelavo in po njej. Z lutko, ki jo otrok sam izdelava, se otrok zelo poveže in ceni. Že od samega začetka razmišljajo o odločitvah o liku, ki ga oblikujejo, in se na ta način samo izražajo. V ta proces vzgojitelji ne vstopajo, ampak so jim na voljo le, če potrebujejo pomoč pri fizičnem izražanju njihovih idej. Pri izdelavi lutke ne moremo ločiti posameznih delov, ampak se te vseskozi prepletajo in otroci oblikujejo sam potek in dolžino dejavnosti. Ta dejavnost je za otroke zelo prijetna in celotni skupini nudi možnost povezovanja, sprejemanja različnosti in kreativnosti (Borota, Geršak, Korošec Majaron, 2006).

2.1.6 Vrste lutk

ROČNE LUTKE

V Evropi so se ročne lutke razvile iz renesančnega gledališča iz mesta Atellae. Iz zahtevnejših marionet so se veliko kje spremenile v preprostejše ročne lutke. Potujoči lutkarji so sami izdelovali lutke in jih prilagodili kraju in občinstvu. Kmalu so postale del ljudske umetnosti.

Najbolj znani junaki gledališč so se preobrazili iz marionet v ročne lutke. Tako so se oblikovali junaki tradicionalnega gledališča ročnih lutk. Ti so npr. Punch (Anglija), Gašperček (Nemčija), Pulcinello (Italija) in še veliko drugih. Pri nas je začetnik ročnih lutk bil Niko Kuret, ki je ljudem predstavil Pavliho, ki izhaja iz Pulcinella. V tem času so lutke bile vedno bolj namenjene že otrokom, zato ni vsebovalo grdega vedenja (Vogelnic, 2020).

Gibanje lutke določa roka, ki jih upravljamo od spodaj navzgor, medtem ko marionete ravno obratno. Slabost lutke je, da je velikost odvisna od velikosti roke in če ima lutka noge, lahko te le prosto gibajo na lutki. Prednosti lutke pa so hitrost, moč in direktnost gibanja trupa, rok in glave (Vogelnic, 2020).

Ročna lutka je ena izmed klasičnih oblik, hkrati pa je za dobro animacijo ena izmed zahtevnejših. Lutko je potrebno držati ves čas v vidnem polju nad podlago, kjer se lahko roka hitro utruji. Ampak je za obvladovanje ta vrsta zelo priporočljiva. Vsak prst ima drugačno nalogo: dva prsta nosita glavo, dva pa sta lutkini roki. Za dobro animacijo je pomembno, da je lutka primerne velikosti, saj prevelika onemogoča gladke gibe in vse možnosti, ki jih dopušča. Pri otroški roki mora biti ta dovolj majhna, da se lahko lutka prikloni, prijema predmete, pleše, ipd. Animacijo ročnih lutk pa lahko po želji tudi otežimo in ima otrok na obeh rokah dve lutki hkrati. Predstave, ki jih pripravimo z ročnimi lutkami, vsebujejo gibanja otrok glede na njihove individualne sposobnosti, poleg besed pa jo lahko obogatimo tudi z glasbo (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

MIMIČNE LUTKE

Mimične lutke spadajo pod ročne lutke, saj si jo prav tako natakemo na roko, ampak pri tej premikamo usta. Pri oblikovanju lutke, lahko naredimo tudi roki, ki ju premikamo. Mimične lutke dominirajo predvsem na televizijah in so se razvile predvsem za ta medij. Začelo se je v Združenih državah Amerike za oblikovanje lutkovnih scen za popestritev oddaje in prvi liki so oblikovali seriji Sesame Street in The Muppet Show (Vogelnic, 2020).

Mimične lutke lahko izdelamo iz kartončkov, blaga ali pa preprosto iz nogavic. Te lutke so narejene zelo hitro in so otrokom zelo zabavne in komične. Pri izdelavi je predvsem pomembno, kako naredimo usta. Potreben je malo trši material, npr. trd papir, karton, lepenka, ki je pritrjen tako, da so usta lutke dobro gibljiva. Dodamo lahko še poljubno ostale dele obraza, ki jih želimo, roke ali noge (Vogelnic, 2020).

PRSTNE LUTKE

Prstne lutke so majhne in preproste, zato so zaželeni tudi v 1. starostnem obdobju. Otroci si jih lahko nataknejo na prste roke in že imajo lutke. Prstne lutke izvirajo iz eskimske kulture, kjer so ravno zaradi prostorskih stisk v majhnih iglujih, mame ustvarile lutke, ki zahtevajo mali prostor. Lutke so naredile iz usnja in so prikazovale različne severne živali. Sedaj lahko dobimo

lutke iz filce, spletene, lahko pa si jih sami izdelamo že samo iz papirja. Animacija teh lutk je preprosta, saj jih gibamo s premikanjem prsta na katerem je lutka. Lutka ima tako možnost gibanja v vse smeri, se priklanjata in poskakovati. Z gibanjem sledi govoru in tudi zvočni spremljavi. Lahko pa se izdelata tudi majhen preprost oder, ki ga lahko premikamo in uporabljamo za različne predstave (Vogelnic, 2020).

SENČNE LUTKE

Senčne lutke spadajo med ploske, dvodimenzionalne vrste lutk. Izhajajo iz orientalskega tradicionalnega senčnega gledališča in so se razvijale predvsem v nomadskih kulturah. Narejene pa so bile predvsem iz usnja. Lutke so se ohranile do sedaj in imajo v pedagoškem procesu izrazito mesto. Zelo je uporaben kot združevalni element skupine in vsak dan prinese nekaj novega. Senčne lutke lahko izdelamo na podlagi zgodb pravljic, ali pa si sami z domišljijo oblikujemo like ter zgodbo. Prav tako smo s platnom ali tkanino lahko ustvarjalni, saj jo lahko pritrdimo v igralnici na najrazličnejše načine (Vogelnic, 2020).

Igra senc je lahko za otroke zanimiva motivacija. Pri tem potrebujemo izvor svetlobe, ki je lahko žarnica, grafoskop, sveča ali sonce, ter prosojno tkanino, kot je zavesa, rjuha ali platno. Med svetlobo in tkanino pa se bodo gibale lutke, lahko pa tudi že samo prsti, roke in telo. Ti bodo z gibanjem in obrisi prikazovali živali, like ali zgodbo. Senčne lutke lahko izdelamo tako, da bodo ustvarjale črne sence ali pa tudi prosojne barve. Pri lutkah za črne sence potrebujemo lepenko ali močnejši papir. Pri izrezovanju ustrezne oblike je pomembna fina motorika, na koncu pa obliko pritrdimo na palico. Če pa želimo lutki dodati prosojne barve, celofan ali folijo pobarvamo s flumastri, transparentnimi barvami. Ko animiramo lutko, je ključen občutek za prostor, saj se z lego lutke glede na platno spreminja njegova velikost. Bližje kot si platnu, manjša je senca, z oddaljevanjem pa se povečuje. Prav tako različna gibanja ustvarjajo različne slike, lahko pa tudi nihamo in valovimo platno, kar bo dodalo edinstvene učinke. Z dodatkom glasbe, lahko senčne lutke dosežejo čudovit efekt, ki bo za otroke vsekakor nekaj drugačnega (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

LUTKE NA PALICI

Lutka na palici je v drugačnem pogledu podaljšana ročna lutka, ampak je njegov videz spremenjen. Vodenje lutke je z ročno lutko enako, nad paravanom, ampak se njegova oblika ne spreminja. Pri ročni lutki drži roka, pri lutki na palici pa jo upravljamo s pritrjeno palico. Lutke na palici izhajajo iz Indije, kjer so se preobrazile iz senčnih lutk. Pri lutkah je glava ali trup pritrjen na palico, ki nam omogoča gibanje lutke po prostoru. Nato lahko poljubno dodajamo palice in tako omogočimo gibanje ostalih delov. Npr. palici na dlaneh omogočata gibanje rok, če pa pritrdimo na noge, pa lahko animiramo hojo, tek, ples lutke (Vogelnic, 2020).

MASKE

Make so že od nekdaj poznane po vsem svetu in so z njimi predvsem reproducirali že doživete dogodke, ali pa dogodke, ki se bi lahko pripetili. V večjem delu tradicionalnih gledališč so bile vse vrste lutk enakovredne, tako tudi maske. Maske lahko izdelamo na različne načine: iz papirja, lahko pa tudi balon prekaširamo s časopisnim papirjem. Maske oblikujemo glede na lik, ki smo si ga izbrali. Pri gibanju mask pa se s celotnim telesom vživimo v masko in se izražamo (Vogelnik, 2020).

Maska predstavlja neko skrivnostno lutko, za katero se lahko otroci skrijejo in s celim telesom postanejo nekdo drug. Čeprav maska ne predstavlja neke tipične lutke, z gibanjem in igro prikazujemo neko drugo vlogo. Pri maskah lahko aktivno sodelujemo od priprave materiala in izdelave do igre in predstavitve (Kovačič & Laharnar, 2015).

TELESNE LUTKE

Telesne lutke lahko v vrtcu preprosto izdelamo iz odpadnega materiala ali večjega papirja, ter dodamo različne tkanine. Material izrežemo v velikosti otroka, kar obesimo okoli vratu, roke in noge lutke pa so pripete na otrokove. S svojim premikanjem telesa lahko tako animira lutkine okončine. Drug način pa je, da lutko v velikosti otroka, otrok animira z držalom na zadnjem delu lutke, pri tem pa se okončine lutke prosto premikajo. Pri tej vrsti lutke lahko zajamemo tri posebnosti, in sicer mimika obraza, čustva, občutek zakritosti. Pri tej lutki ima otrok svoj obraz delno odkrit, zato je pomembna njegova obrazna mimika. S svojimi gibi obraza izraža občutke lutke. Ker je pri telesni lutki, v lutko s celim telesom vživet otrok s svojo igro izraža čustva lutke, kar razbremeni tudi njegove notranje občutke. Kot zadnje, pa je otrok postavljen za lutko, zato ima občutek, da je skrit in se lahko tako bolj sproščeno vživi in giblje. Telesno lutko lahko tako izdelava že samo po obrisu svojega telesa, nato pa jo lahko sami še oblikujejo in dopolnijo. Velikokrat se pojavi, da otroci sebe vidijo drugače, kot so in so pri tem zelo kreativni (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

ENOSTAVNE MARIONETE

Marionete so vrste lutk, ki jih vodimo od zgoraj. Lahko upravljamo z eno, dvema ali večimi vrvicami hkrati. Določene lutke pa lahko imajo tolikšno število vrvic in gibljivih delov, da eno lutko vodi več lutkarjev. Marionete so se v zgodovini razvile iz mask. Oblikujemo lahko živalske ali človeške marionete (Vogelnik, 2020).

Po marionetah otroci zelo radi posegajo, saj pri njih občutijo kot projiciranje odraslih nanje. Pri marionetah pa oni obvladujejo njih ter ustvarjajo svet, kot si ga sami zamislijo. Enostavne marionete lahko izdelajo že vrtčevski otroci. Te so narejene od ene do treh niti in otroci nas pri ustvarjalnosti lahko presenetijo. Prav tako pri gibanju najdejo najrazličnejše rešitve, npr. lutka skoči iz mize na stol in spet na novo podlago. V primeru, da uporabimo že narejeno marioneto, lahko s tem prav tako spodbudimo otroka k iskanju izzivov. Raziskoval bo vse različne možnosti

potega vrvic, do najrazličnejših gibanj v prostoru, kjer bo razvijal fino motoriko in koordinacijo celotnega telesa (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

2.2 Uvajalno obdobje v vrtcu

Kostanjšek (2018) je v članku zapisala, da pri uvajalnem obdobju običajno pomislimo le na prvih 5 ali 10 dni, ampak ta čas težko določimo, saj se otroci med seboj zelo razlikujejo in potrebujejo različno dolga obdobja. Otroci prihajajo iz zelo različnih okoljih in vsak potrebuje svoj čas in postopek. Čas potrebujejo tudi starši, še posebej pri vstopu prvorojenca. Zato je pomembno, da vzgojitelji poslušajo starše in najdejo skupne rešitve, saj bojo lažje prenesli zaupanje otrok nanje. Z medsebojnim sodelovanjem bo tudi za otroke vrtec prijetnejša izkušnja.

Uvajalno obdobje je stresno obdobje za otroke in za starše. Tudi starši v sebi občutijo številne stiske in dvome ali počnejo prav. Svoje stiske ob pogledu na otroka, ki se upira pri stiku vzgojiteljice, se lahko pojavljajo tudi že ob nedeljah. Vse to pa začutijo tudi otroci, kar povzroči še večji odpor. Zato je pomembno, da starši zaupajo vzgojiteljici in vedo, da je vrtec varno ter ljubeče okolje. Čim krajši bo ta čas, hitreje se bodo otroci privadili na vrtec in oblikovali do njega pozitiven odnos. Otroci bodo z veseljem prihajali, uživali v igri in aktivnostih, starši pa bodo pomirjeni (Kostanjšek, 2018).

Uvajanje poteka v vsakem vrtcu drugače. Nekateri vrtci imajo že zapisana priporočila, ki jih posredujejo staršem. Nekje je postopno uvajanje stalnica, nekje pa ima vsak vzgojitelj avtonomnost in uvaja po svojih izkušnjah. Vsekakor pa se je v vseh vrtcih v zadnjih letih povečalo mnenje o pomembnosti uvajalnega obdobja. Večinoma prav tako poteka praksa, da se uvajalno obdobje prilagaja individualno glede na potrebe otroka po pogovoru vzgojitelja s starši. Pomemben je odprt in iskren odnos. Pred tem se vzgojitelj na srečanju seznanji z otrokovimi lastnostmi, boleznih, igri, prehranjevanju, dnevni rutini, ipd. Vzgojitelj si vse to zabeleži in hkrati staršu poda vse potrebne informacije ter mu je na voljo za vprašanja in nasvete povezane z otrokom (Perkovič, 2015).

Pomemben del predšolske vzgoje je sodelovanje vrtca s starši in opazno vpliva tako na otroke, starše in strokovne delavce. Pred vključitvijo otrok v vrtec je pomemben pogovor, kjer si menjajo vse pomembne informacije. To zajema karakteristike, navade, potrebe otroka in informacije o bivanju v vrtcu in poteku uvajanja. V prvem delu uvajanja so starši v skupini od zajtrka do kosila. Starš ga takrat spodbuja in neguje in ko se otrok začne zanimati za okolico in začne sprejemati drugo osebo, pa se postopno vključita tudi strokovni delavki. Nato pa postopno začnejo otroci ostajati dlje časa v skupini in starš postopno zapušča (Zemljarič, 2015). Kostanjšek (2018) med pomembnejše vrednote v času uvajanja daje potrpežljivost. Otroci gredo skozi ta proces le enkrat in moramo počakati, da se otroci sami spopadejo s tem. Ne moremo prehiteti dogodkov, ampak ji z načini lahko le pomagamo olajšati ta čas. Čeprav bo

otrok imel stiske in bo v vrtcu veliko jokal, slabo jedel, ipd. je pomembno, da starši vzgojitelji otroku dovolijo izražati te stiske in mu jih ne preprečijo občutiti, ampak le olajšati. Vsak otrok se v svojem tempu razvija in uči. V tem času se pri pogovoru o vrtcu spominjamo lepih trenutkov, da ga otroci tudi tako dojemajo. Prav tako pa je pomembno, da starši dajejo otrokom resnične obljube. Npr. če obljubijo, da bodo prišli po njih po kosilu, da to res storijo.

Dnevna rutina se v tem obdobju zelo prilagaja otrokom, saj se razpoloženja zelo spreminjajo. Pomembno je da imajo dovolj atraktivnih zaposlitev, saj se s tem zamotijo in lažje za kratek čas pozabijo na ločenost od staršev. Prav tako pa tudi ostale rutine v tem obdobju zahtevajo več časa kot običajno, npr. hranjenje, nega in spanje. Pri tem se rutine tudi prilagajajo otrokom, saj nekateri najmlajši otroci potrebujejo že po dopoldanski malici počitek. Tudi v uvajalnem obdobju se spodbuja, da se vsak dan odpravi tudi na prosto, kjer pa zaradi varnosti predvsem v prvih mesecih uporabljamo otroška igrišča in terase pred vrtcem (Perkovič, 2015).

Čez čas ko se bodo otroci navadili na vrtec, lahko starši z veseljem opazujejo otroke, ki z nasmehom vstopijo v igralnico, se igrajo z vrstniki, čebļjajo za mizo, sproščeno posedajo v naročju vzgojiteljice, ipd. Šele nato se bodo starši zavedali pomembnosti poslušanja potreb otrok in sodelovanja s strokovnimi delavci. Proces uvajanja je dolgotrajen in stresen proces, ampak je tudi življenjski in zdrav proces sprejemanj vrtca kot novega okolja. Otrok bo v njem preživel veliko svojega časa, medtem ko so starši v službi ali kako drugače zadržani (Kostanjšek, 2018).

2.2.1 Odzivi otrok na vključevanje v vrtec

Vsakodnevna ločitev otroka od osebe, s katero ima vzpostavljeno navezanost, navadno s starši, za otroka predstavljajo stres. Večina se jih v nekaj mesecih uspešno prilagodi in izkazujejo pozitivna čustva ter napredujejo v razvoju. Zgodnje ločitve pa lahko s številnimi drugimi dejavniki tudi negativno vpliva na otrokov razvoj, kar se kaže v težavnem temperamentu, nezadovoljstvo staršev, konflikti v skupini, ipd. (Marjanovič Umek in Zupančič, 2020).

V času otrokovega vstopa v vrtec ni primerno za odvajanje od dud, stekleničk ali ljubkovalnih igrač. V tem času se že spopadajo s spremembo in navajanjem na novo okolje stran od družine in ne potrebujejo še več stresorjev. V tem času je ravno priporočljivo, da imajo otroci ob sebi domače igračke ali ninice, ki imajo vonj po domu. Tolažljive igrače otroku predstavljajo neko trdno vez z njim in bodo lažje sprejeli igralnico kot nek drugi dom (Kostanjšek, 2018).

Uvajalno obdobje se časovno razlikuje glede na otroka. Poteka v dopoldanskem času in se podaljšuje, ko vzgojiteljica presodi, da se otrok počuti prijetno in je lahko določen čas brez staršev. Perkovič (2015) je v članku zapisala, da lahko prinesejo tudi ljubkovalne igrače ali dude, ter da ta čas ni primeren za odvajanje od različnih stvari, npr. dud, ljubkovalnih igrač, dojenja ali od pleničk. V tem času se v skupini strokovne delavke prilagajajo otrokom in aktivnosti

oblikujejo glede na njihova zanimanja, da občutijo vrtec kot varen in prijeten. Postopno se otroci navajajo tudi na vrtčevsko hrano in spanje. Pri tem je potrebno veliko sodelovanje sodelavk v skupini in komunikacija, za uspešno usklajenost in načrtovanje dela.

Prvi dan, ko otroci vstopijo v vrtec in jih sprejme lutka, ki je navihana, radovedna, vesela in včasih tudi žalostna, tako kot otroci, v otrocih vzbudi zaupanje. Otroci lutki verjamejo in jo poslušajo, velikokrat bolj kot vzgojitelju. Ta lutka je z vzgojiteljem skoraj vsak dan, ob različnih delih dneva, dejavnostih in priložnostih. Aktivnosti so lahko načrtovane ali pa tudi improvizirane in sledijo vzpodbudam otrok. Otroci lahko tako veliko lažje vrtec sprejmejo kot varno in prijeto okolje (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Uvajanje v vrtec se glede na otroke zelo razlikuje, predvsem pa se pri vedenju otrok kaže navezanost, ki jo ima oblikovano s starši. Varjačič-Rajko (2007) je v svoji knjigi zapisal vedenja otrok, ki so se pri uvajanju pokazala glede na vrsto navezanosti. Otrok, ki je na starše varno navezan, jim nakaže, da nanje računa, če bo potreboval pomoč, hkrati pa sprejme vzgojiteljico in raziskuje v igralnici. Pri ločitvi vseeno kaže stisko, ampak ga lahko vzgojiteljica potolaži in se v skupini kasneje zaigra. Pri izogibajoči navezanosti otrok ne išče pomoči starša ali vzgojitelja, saj ve, da lahko računa le nase. Otrok tako kaže veliko neodvisnost, ampak se lahko v nekem trenutku tudi zlomi brez vzroka. Otrok, ki ima oblikovano ambivalentno navezanost, pa se od starša nikakor ne želi ločiti. Tak otrok potrebuje zelo veliko časa in oblikovanja zaupanja s staršem, če je mlajši od enega leta. Starejši otroci prav tako potrebujejo veliko časa, in če uvajanje poteka prehitro, imajo pri tem zelo burne odzive, ki se lahko v skrajni meri to kaže tudi pri razvoju ali vpliva nanje v odraslosti na nezavedni ravni.

Batistič-Zorec (2003) je proučevala številne raziskave glede vključevanja otrok v vrtec. V raziskavah so ugotovili, da starost otroka ob vključitvi v vrtec ne vpliva na rezultat predšolske vzgoje, ampak od kvalitete izkušenj, ki jo prejme. Če je vzgoja kakovostna in ustrezen pristop prav tako vključitev v vrtec ne vpliva negativno na razvoj otroka. Pediatri se strinjajo, da je to za otroke stresno obdobje, prav tako pa se otrokov imunski sistem v prvih dveh letih razvija, zato so otroci v tem času zelo dovzetni za bolezni, ki pa se v vrtcu med otroki še bolj prenašajo in širijo.

Marjanovič Umek in Zupančič (2020) sta v knjigi proučevala in predstavila tudi številne raziskave. Povzela sta raziskavo S. Bogataj, kjer sta pri slovenskih otrocih ugotovila, da se najmlajši prilagodili v približno treh tednih, z naraščanjem starosti pa se je tudi ta čas rahlo povečal. prav tako se jih je večina na strokovno delavko v vrtcu navezalo v približno dveh tednih, starejši kot so otroci, več časa so potrebovali. Stiske ob ločitvi so otroci pretežno izražali z jokom, težavami pri spanju in prehranjevanju, želja po telesnem stiku ipd. Večina otrok je tudi zbolela v prvem mesecu po vstopu. Čas uvajanja se ni razlikoval med otroki, ki so imeli sorojence in niso imeli ali tisti, ki so poznali vrstnike v skupini in niso poznali. Nekoliko manj

časa za prilagoditev pa so potrebovali otroci, ki so se že prej za kratek čas ločili od mame, z lahko vzgojljivim temperamentom, ki so se hitro navezali na vzgojiteljico, ali pa tisti, katere mame so doživljale manj stresa ob tej spremembi.

2.2.2 Otrokova navezanost

Navezanost sta Marjanovič Umek in Zupančič (2020) opisali kot obojestranski odnos med dvema osebama. V prvem letu starosti dojenčka se oblikuje močna vez s starši oz. z enim izmed njiju. Vključitev v vrtec predstavlja za malčke stres, vendar se skoraj vsi po nekaj mesecih prilagodijo in navežejo na vzgojiteljico.

Batistič-Zorec (2003) je v svoji knjigi proučevala številne raziskave, ki so se ukvarjale z vplivom vrtca na navezanost, ki jo ima otrok oblikovano s staršem. V več raziskavah so ugotovili, da že zelo majhni otroci so v otroštvu zmožni oblikovati več navezanosti. Sem se prištevata mama, oče, manjše število stalno prisotnih vzgojiteljic, nekatere raziskave pa tudi navezanost med otroki. Zavedajo pa se, da obstajajo razlike med navezanostjo staršev in vzgojiteljico, saj so strokovni delavci v življenju otroka le nekaj časa.

Pri vstopu v vrtec je običajno, da otroci občutijo strah, saj večina se pred tem ni ločila od staršev oz. družine. Zato je pomemben in za otroka zahteven proces, da del navezanosti prenese otrok na vzgojiteljico in pomočnico vzgojiteljice. Otrok se sooča z zelo velikimi spremembami, starši in strokovni delavci pa jim morajo to čim bolj pomagati in olajšati. Preko tega procesa se morajo spopasti vsi, lahko pa jih vodimo v pravi smeri. Pomaga jim že sproščenost staršev zjutraj pred vrtcem, saj tako dasta otroku občutek, da vesta, da bo otrok na varnem. Pri oddaji pa morajo vzgojiteljice opazovati stiske staršev, saj včasih potrebujejo le nasmeh, včasih pa tudi kakšen nasvet. Vzgojiteljica se skupaj s starši dogovarja o uvajalnem obdobju, pri čemer pa ni priporočljivo, da bi trajalo predolgo. Otrok se lahko tako navadi na novo okolje in dobi občutek, da bodo starši nek čas vedno prisotni v skupini in je lahko potem ta proces še daljši. Otroci se morajo naučiti in privaditi, da se ta čas družijo in igrajo z vrstniki, ko so starši v službi (Kostanjšek, 2018).

Navezanost med otrokom in staršem je pri uvajanju bistvena, saj vrsta navezanosti, ki jo imata oblikovano vpliva na otrokovo vedenje pri tej spremembi. Po rojstvu so otrokovi odzivi čisto biološki, mati pa je odgovorna za sprejemanje sporočil in odzivanje. Na njeno odzivanje pa vplivajo tudi odnosi iz okolja in izkušnje, ki jih je sama pridobila. Tudi starši nosijo s sabo izkušnje iz otroštva v obliki vedenja. Za razvoj varne navezanosti med otrokom in staršem je pomemben skupek vedenj in odzivanja, predvsem skladno ter pravočasno odzivanje na potrebe, izkazovanje ljubezni in dovolj telesne oskrbe (Varjačič-Rajko, 2007).

2.2.3 Razvoj navezanosti

Navezanost je naklonjen odnos, ki se med dojenčkom in odraslim, ki skrbi zanj, začne oblikovati na osnovi prirojenih signalov. Otrok priključuje odraslega v svojo bližino, odrasla oseba pa ima v

sebi instinktivno zmožnost, da zadovolji otrokove potrebe. Zaradi te vzajemne odzivnosti se v prvem letu starosti oblikuje povezava otroka s staršem. Omogoča jo razvijanje spoznavnih in čustvenih sposobnosti in pridobivanje izkušenj stika s starši. Razvoj navezanosti se odvija v štirih fazah, ki so jih Marjanovič Umek in Zupančič (2020) tudi opisali.

FAZA PRED NAVEZANOSTJO

Fazo zaznamujejo prirojeni signali in traja od rojstva do približno šestega tedna starosti. Z jokom, nasmehom, vzpostavljanju očesnega stika priključijo otrok odraslega k sebi. Spodbujajo jih, da ob njih ostanejo čim dlje časa, z vokalizacijo, gledanjem ali pomiritvijo, če so razburjeni. V tem času se še ne oblikuje navezanost in se otrok ne razburi, če v bližini ni odraslih oseb, ki skrbijo zanje.

FAZA OBLIKOVANJA NAVEZANOSTI

V drugi fazi se začnejo otroci že drugače odzivati na različne ljudi. Traja od približno šestega tedna do osmega meseca starosti. Na osebe, s katerimi so v vsakdanjem stiku, se odzivajo močneje. To izražajo z nasmehom, vokalizacijo, s pomiritvijo ipd. V tem odnosu spoznajo, da s svojim vedenjem vplivajo nanje. Pri tem razvijajo predvidevanja odzivov odraslih na dejanja in signale, ki jih izražajo. V tem obdobju pa še vedno ni oblikovana navezanost tako, da bi se ob ločitvi vznemirjali.

FAZA JASNE NAVEZANOSTI

V tretji fazi specifične navezanosti, pa otroci že kažejo znake ločitvene tesnobe. Ta faza traja od osmih mesecev do približno leta in pol ali dveh let. Ločitvena tesnoba je otrokov odziv na separacijo z osebo, na katero je navezan. Z osebo, ki je vzpostavil navezan odnos, otroci stalno vzdržujejo njeno bližino. Če v okolju začutijo kakršnokoli ogroženost, se približajo tej osebi, saj pri njej čutijo varnost, toplino in informacije o dogodku. Okoli devetega meseca skoraj vsi dojenčki razvijejo navezanost na vsaj eno osebo, pri letu in pol pa na vsaj dve osebi. Ločitvena tesnoba se pojavlja pri vseh dojenčkih in se stopnjuje, so do približno leta in treh mesecev. V tem času so otroci sposobni, da se spomnijo osebe, četudi ni ob njih.

FAZA OBLIKOVANJA RECIPROČNEGA ODNOSA

Zadnja faza pa traja vse od leta in pol ali dveh let naprej. Ločitvena separacija se v tem obdobju postopno zmanjšuje, zaradi razvoja miselnega predstavljanja in govora. Malček tako že razume odsotnost osebe, razloge za to in ima sposobnost predvidevanja njihovega povratka.

2.2.4 Vrste navezanosti

Vrste navezanosti se zelo razlikujejo med otroci in so pri vsakem odstopanju. Večina otrok največjo navezanost oblikuje do mame, ampak vseeno se hkrati razvija tudi do očeta. V času malčka pa otrok razvija navezanosti tudi do ostalih družinskih članov in do vzgojiteljic v vrtcu, če ga obiskuje. Večina otrok razvije večjo navezanost do mam v prvem letu, zaradi

porodniškega dopusta, če pa za otroka v večini skrbi oče, pa razvije večjo navezanost do njega. V večini primerov oblikuje enako vrsto navezanosti z mamo in z očetom, ampak vedno tudi ni tako. Otrok pretežno uporablja enaka vedenja z obema, ampak razlikuje se vedenje odraslega do otroka, kar pa je bolj odvisno kot temperament otroka, katera vrsta navezanosti se bo oblikovala. Navezanost je univerzalna, ampak se razlikuje tudi glede na kulture, saj navade in načela družbe vplivajo na socializacijske prakse staršev (Marjanovič Umek in Zupančič, 2020). Vrsta navezanosti se lahko v otroštvu tudi spremeni, ampak je to mogoče le, če odrasla oseba spremeni svoj odnos in vedenje do otroka. Vključitev v vrtec je ena izmed velikih sprememb, ki se zgodi v otroštvu, ampak samo to ne spremeni vzorca navezanosti, prav tako tudi ne vpliva negativno na razvoj. Večina otrok ima ob vključitvi v vrtec varno navezanost, v sodobnih zahodnih družbah, in se to po vključitvi ne preoblikuje (Marjanovič Umek in Zupančič, 2020).

VARNA NAVEZANOST

Za varno navezanost je značilno, da so otroci sproščeni ob osebi na katero so navezani, z njim vzpostavljajo telesni in obesni stik, komunicirajo in so v prijetnih, brezskrbni interakciji. Otrok občuti distress in so prizadeti ob in pol ločitvi z osebo, na katero je navezan. Med tem jokajo in jih se jih s težavo potolaži. Medtem ko jih ni malo raziskujejo in zaposlijo z igračami. Ob vrnitvi osebe, se je razveselijo, potolažijo in spet postanejo aktivni z igračami. Ponovni ločitvi pa se zopet upirajo. Za oblikovanje določene navezanosti, je značilno predvsem vedenje osebe do otroka. Za varno navezanost je značilno, da je oseba do otroka naklonjena, odzivna, komunicira, izkazuje pozornost, je v telesnem in očesnem stiku, želi sodelovati, mu nudi samostojnost in čuti odgovornost (Marjanovič Umek in Zupančič, 2020).

Starš, ki ima z otrokom oblikovano varno navezanost, je značilno, da je dovolj občutljiv na otrokove potrebe, da se nanje odziva pravi čas, če pa otrok zajoka, pa opazimo njihovo empatičnost pri reagiranju. Otroci pri tej navezanosti v varnem okolju malo jokajo, pri novem raziskovanju pa občasno pogledujejo in se približajo staršu. Ravno zaradi stalne odzivnosti otrok čuti, da je otrok pri njemu varen in daje pogum za raziskovanje. V ZDA ima varno navezanost oblikovano približno 70 % otrok (Varjačič-Rajko, 2007).

IZOGIBAJOČA NAVEZANOST

Pri izogibajoči navezanosti opazimo, da se otroci vedejo podobno v vseh situacijah. Ko je oseba, na katero so izogibajoče navezani, prisotna v prostoru, si ne želijo njihovega stika, tako kot ne tudi z neznano osebo. Ko ta oseba odide, ne kažejo distresa ali prizadetosti kot otrok z varno navezanostjo. Ko se oseba zopet vrne, se ji upirajo in izogibajo ter ne kažejo nobenega veselja. Za izogibajočo navezanost je značilno, da oseba do otroka ne želi komunicirati in mu izražati telesni ali očesni stik, izkazuje negativna čustva, se ne zanima za otroka, uveljavlja moč nad otrokom in so pretežno neodzivni (Marjanovič Umek in Zupančič, 2020).

Za izogibajočo navezanost, je značilno, da otroci sprva kažejo zelo veliko neodvisnost, ki pa je žal posledica premajhnega zadovoljevanja otrokovih potreb. Hkrati se otroku pretirano

vsiljujejo ali pa se odmikajo in ga odklanjajo. Otroci se v varnem okolju lahko vedejo povsem neodvisno, lahko pa se hitro jokajo, če ni v bližini starša. Zato se ti otroci tudi v neznanih okoljih lahko vedejo zelo neodvisno, ker vedo da ne morejo na starša vedno računati, da jim bodo dajali varnost, zato bolj računajo le na svoje zmožnosti (Varjačič-Rajko, 2007).

AMBIVALENTNA (UPIRAJOČA) NAVEZANOST

Pri upirajoči navezanosti so otroci manj dejavni kot pri varni in izogibajoči navezanosti. To se pojavlja, ko je v prostoru prisotna oseba, na katero je navezan, ali pa le z neznano osebo. Včasih jokajo še preden oseba, s katero ima oblikovano to navezanost, odide. Ob njeni odsotnosti močno jokajo in se jih nikakor ne more potolažiti. Do neznane osebe držijo distanco in čutijo neugodje. Ko se oseba znova vrne, se do nje vedejo razdvojeno. Hkrati iščejo stik z njo, ampak se ji hkrati upirajo. Prav tako se težko potolaži. Pri upirajoči navezanosti pa prevladuje vedenje staršev do otroka, ki se kaže v pretiranem spodbujanju in naklonjenosti, hkrati pa se nekonsistentno odzivajo, kažejo neobčutljivost in neprijetnost (Marjanovič Umek in Zupančič, 2020).

Za oblikovanje ambivalentne navezanosti je potrebno nedosledno vedenje staršev. Njihov razpon sega od nežnih in odzivnih do tega, da odidejo brez opozorila. Otrok tako nima zaupanja, do njih, da jim bo nudil varnost in oporo, ko jo bodo potrebovali. Zaradi tega se ti otroci večinoma opirajo matere, se je stiskajo, je ne izpustijo iz oči in če je ne opazijo, zelo močno izbruhnejo (Varjačič-Rajko, 2007).

DEZORGANIZIRANA ALI DEZORIENTALNA NAVEZANOST

Pri dezorganizirani navezanosti lahko opazimo največjo ogroženost. Značilna so nepredvidljiva in ekstremna vedenja v različnih situacijah, ob prisotnosti osebe, do katere imajo oblikovano to navezanost, ali pa tudi samo z neznanimi osebami. Ko se ponovno ta oseba vrne, pri otrocih opazimo zmedenost, tudi potem ko so že potolaženi ali se že igrajo, lahko zopet začnejo jokati. Za oblikovanje dezorganiziranega vedenja, vpliva v večini vedenje staršev, ki se do otrok kaže kot neodvisnost, zanemarjenje ali celo kot zloraba (Marjanovič Umek in Zupančič, 2020).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Problem, namen in cilji

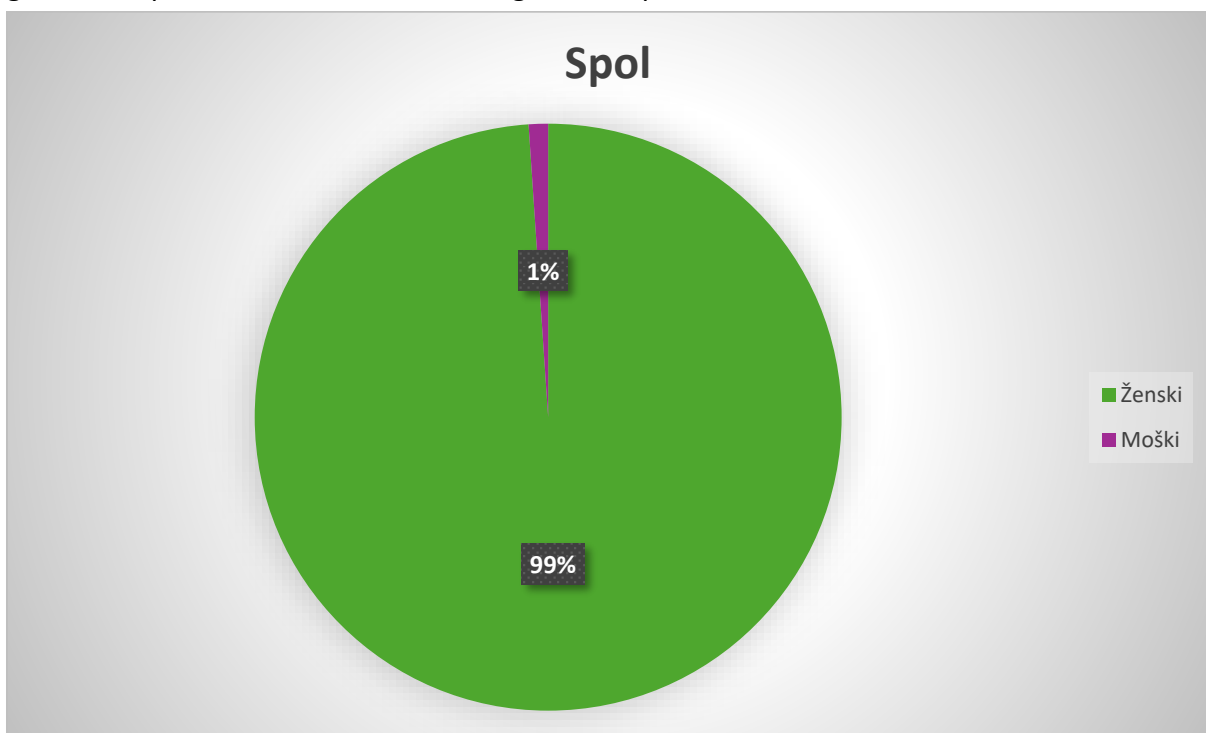
Namen raziskovalnega dela je ugotoviti na kakšne načine se najpogosteje uporablja lutke v predšolskem obdobju, še posebej v uvajalnem obdobju. V empiričnem delu želimo raziskati pozitivne vidike uporabe lutk v vrtcu, na kakšne načine jih lahko uporabimo, kako pogosto jih vzgojitelji uporabljajo ter se pri tem posebej osredotočiti na uvajalno obdobje.

Cilji raziskovalnega dela:

- Preveriti načine in namene vključevanja lutk v vrtcu.
- Preveriti uporabo lutk v prvem in drugem starostnem obdobju.
- Preveriti uporabo lutk v uvajalnem obdobju.
- Preveriti pogostost uporabe različnih vrst lutk v uvajalnem obdobju.
- Preveriti pogostost uporabe različnih metod dela z lutkami v uvajalnem obdobju.

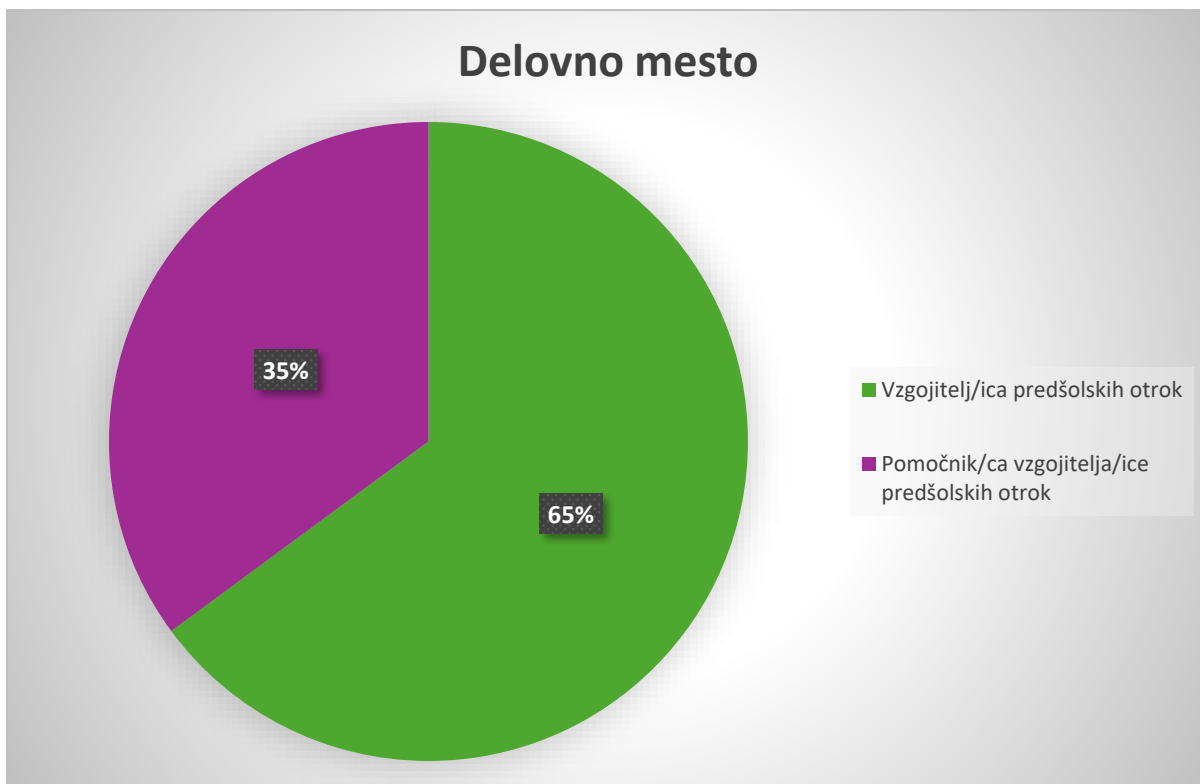
3.2 Raziskovalni vzorec

Na anketni vprašalnik je odgovorilo 130 anketirancev. Izmed teh je bilo 36 delno izpolnjenih, zato smo v raziskavo vključili le 94 anketirancev, ki je v celoti rešilo vsa vprašanja. V spodnjih grafih smo prikazali raziskovalni vzorec glede na spol, delovno mesto in delovno dobo.

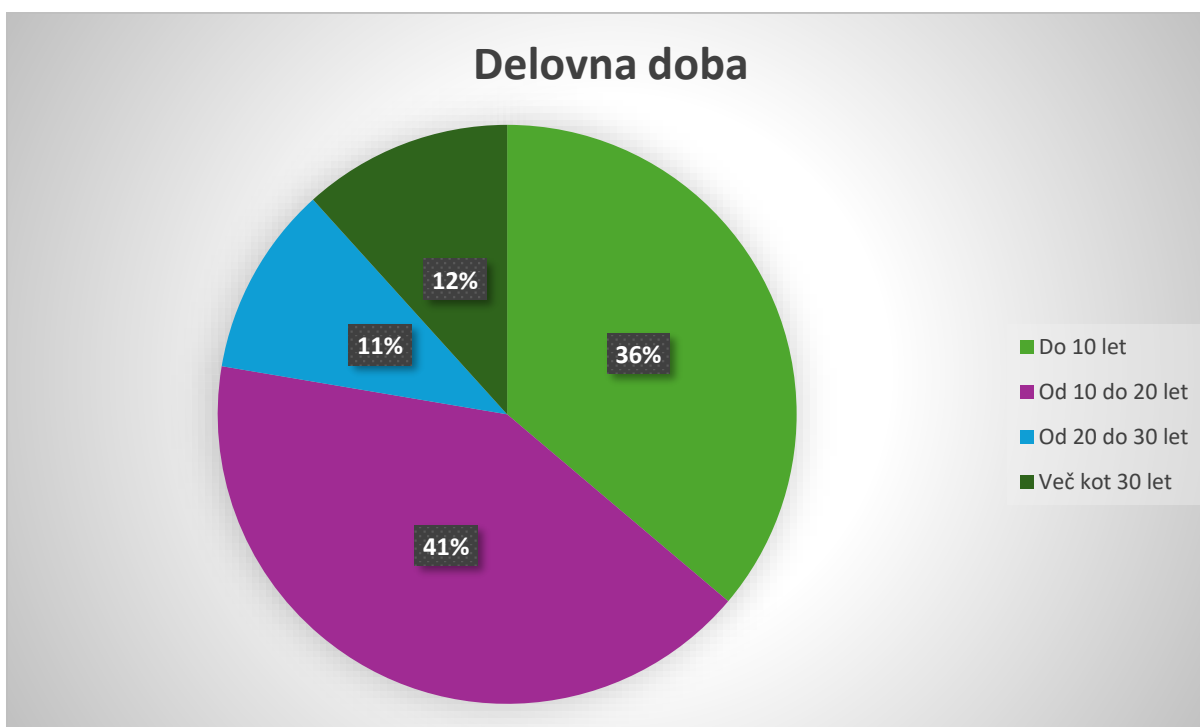
Graf 1: Spol anketirancev

V grafu 1 smo s pomočjo tortnega grafikona prikazali spol anketirancev. Sodelovalo je 93 (99 %) žensk in 1 (1 %) moških. Vidimo lahko, da so v večini sodelovale ženske, saj je tudi na delovnih mestih vzgojitelja/ice predšolskih otrok in pomočnika/ce vzgojitelja/ice predšolskih otrok v večini zastopan ženski spol.

Graf 2: Delovno mesto anketirancev

V grafu 2 so prikazani anketiranci glede na delovno mesto in lahko opazimo, da so v večini anketni vprašalnik reševali vzgojitelji/ice predšolskih otrok. Vzgojiteljev/ic predšolskih otrok je 61 (65 %), pomočnikov/c vzgojitelja/ice predšolskih otrok pa 33 (35 %).

Graf 3: Delovna doba anketirancev

Delovna doba anketirancev pa je prikazana v grafu 3. Največ ima delovne dobe od 10 do 20 let, in sicer 39 (41 %), nato jih je 34 (36 %) do 10 let delovne dobe, najmanj pa jih ima več kot 30 let delovne dobe oz. 11 (12 %) anketirancev in od 20 do 30 let, 10 (11 %) vprašanih.

3.3 Raziskovalna vprašanja in hipoteze

Raziskovalna vprašanja:

RV1: Ali vzgojitelji uporabljajo lutke pogosteje v prvem ali drugem starostnem obdobju?

RV2: Ali v večini uporabljajo lutke v uvajalnem obdobju ali ne?

RV3: Ali se otroci v uvajalnem obdobju na lutko večino odzivajo pozitivno ali negativno?

RV4: Ali vzgojitelji v uvajalnem obdobju pogosteje uporabljajo prstne lutke ali ročne lutke?

RV5: Ali vzgojitelji v uvajalnem obdobju pogosteje uporabljajo pripovedovanje z lutko ali spontano igro z lutko?

Raziskovalne hipoteze:

H1: Predpostavljamo, da vzgojitelji najpogosteje uporabljajo lutke v prvem starostnem obdobju.

H2: Predpostavljamo, da večina vzgojiteljev ne uporablja lutke v uvajalnem obdobju.

H3: Predpostavljamo, da se otroci v večini pozitivno odzivajo na lutko v uvajalnem obdobju.

H4: Predpostavljamo, da vzgojitelji v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo ročne lutke.

H5: Predpostavljamo, da vzgojitelji v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo spontano igro z lutko.

Načrt dela

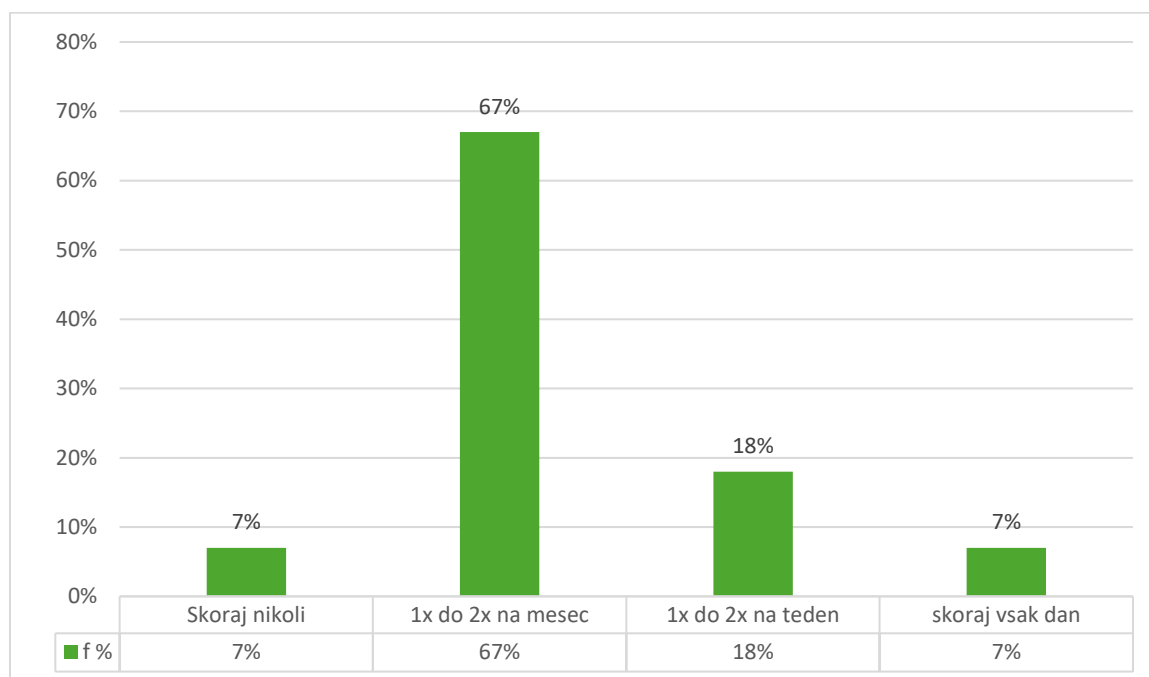
V okviru empiričnega dela sem pripravila anketni vprašalnik na spletni strani 1.ka in ga nato delila v zaprti skupini vzgojiteljev in vzgojiteljic v Sloveniji. V anketnemu vprašalniku je 16 vprašanj, 2 vprašanja odprtega tipa in 14 vprašanj zaprtega tipa. Pridobili smo 130 ustreznih rezultatov, ampak izmed teh je bilo 36 delno izpolnjenih in smo v razpravi upoštevali le 94 popolno končanih. Podatke smo nato obdelali s programom SPSS in rezultate prikazali v grafih ter tabelah.

Metoda dela

Uporabila sem kvantitativno metodo, saj sem izvedla anketni vprašalnik, sestavljen iz vprašanj zaprtega in odprtega tipa. Vprašalnik je neslučajnostni, saj so vključeni vzgojitelji/ice predšolskih otrok in pomočniki/ce vzgojitelja/ice predšolskih otrok. Vključeno je 94 anketirancev.

4 RAZPRAVA

4.1 Kako pogosto uporabljate lutke pri delu v vrtcu?

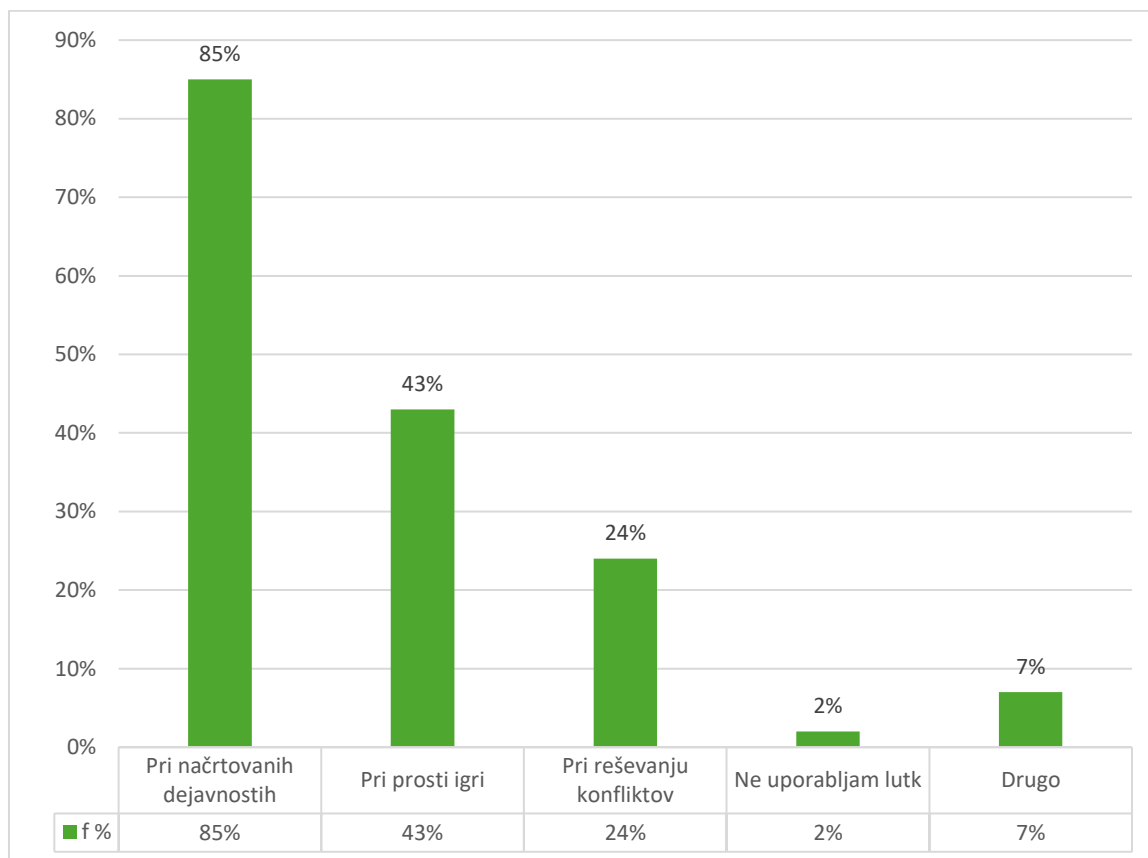

Graf 4: Uporaba lutk pri delu v vrtcu

V grafu 4 so prikazani odgovori v odstotkih, glede na pogostost uporabe lutk pri delu v vrtcu. Največ strokovnih delavcev oz. 63 (67 %) jih uporablja 1-krat do 2-krat na mesec, nato jih 1-krat do 2-krat na teden 17 (18 %) strokovnih delavcev, skoraj nikoli in skoraj vsak dan pa je označilo 7 (7 %).

Opazimo lahko, da se v vrtcih lutke pri delu najpogosteje pojavljajo le 1-krat do 2-krat na mesec, kar je zelo redko. Lutke predstavljajo pozitivno sredstvo pri različnih delih in jih lahko vzgojitelji uporabljajo na najrazličnejše načine in jih prilagodijo tako, da ustrezajo njihovem načinu dela v skupini. Ampak je vselej pomembna kreativnost vzgojitelja in želja.

4.2 Pri katerih dejavnostih najpogosteje uporabljate lutke?

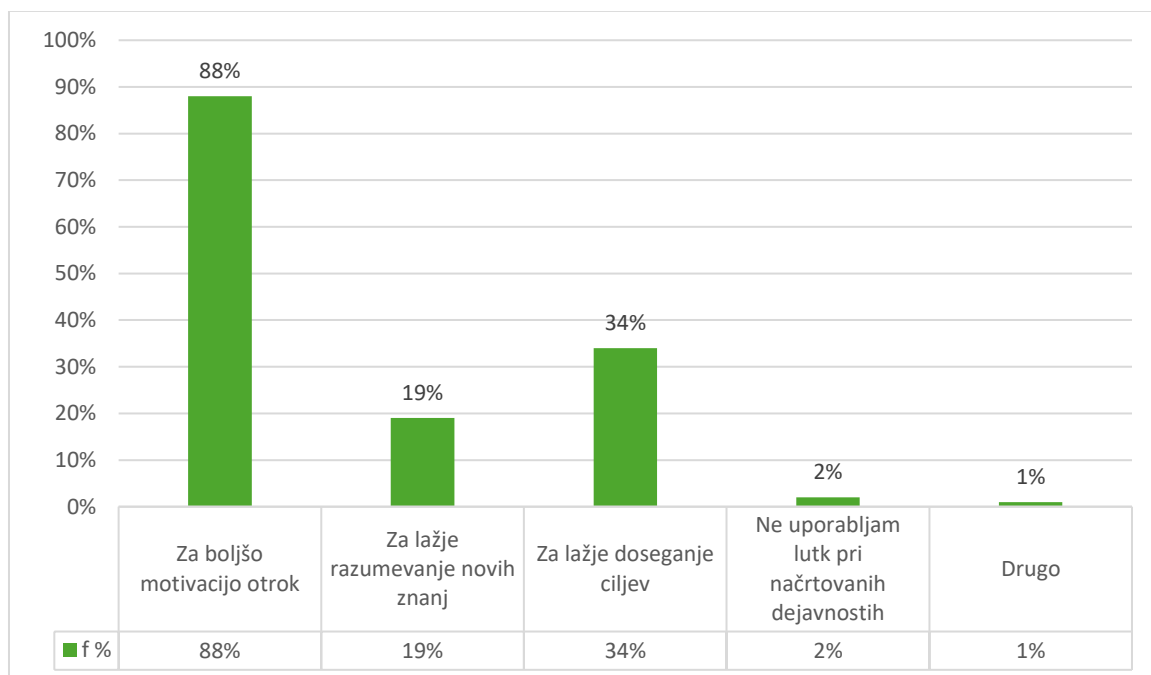

Graf 5: Uporaba lutk pri dejavnostih

V grafu 5 smo v odstotkih prikazali odgovore na vprašanje »Pri katerih dejavnostih najpogosteje uporabljate lutke?«. Pri tem vprašanju so lahko anketiranci označili več kot en odgovor. Najpogosteje strokovni delavci uporabljajo lutke pri načrtovanih dejavnostih, in sicer kar 80 (85 %), nato pri prosti igri jih 40 (43 %) strokovnih delavcev in pri reševanju konfliktov 23 (24 %) strokovnih delavcev. 2 strokovna delavca oz. 2 % ne uporabljata lutk, 7 (7 %) pa jih je označilo tudi drugo in so podali še dodatne odgovore. Pod drugo so zapisali: pri rutinah, pri vseh dejavnostih, pri uvajanju obvezno, pri pogovoru z otrokom, pri uvodni motivaciji za nadaljnje delo v kotičkih, pri motivaciji za prosto igro, za pridobivanje dodatne pozornosti. Glede na vse odgovore lahko vidimo, da se strokovni delavci najpogosteje poslužujejo lutk pri načrtovanih dejavnostih. Pri načrtovanih dejavnostih so lahko lutke v korist na veliko različnih načinov, tako strokovnemu delavcu kot tudi otroku. Da pa je lutka koristna, pa mora strokovni delavec dobro poznati temo, ki jo želi predstaviti otrokom. V priročniku so Antič, Garvas, Komljanc in Komljanc (2019) zapisali, da je pomembno predhodno raziskovanje, da je pedagoški delavec suveren in le tako lahko vznemirljivo s pomočjo lutke otroke motivira in vzbudi željo.

Polovico manj anketirancev pa jih najpogosteje pri prosti igri. Pri prosti igri imajo otroci možnost, da lahko sami raziskujejo z lutkami, si samostojno oblikujejo zgodbe, like in interakcije. Prav tako pri tem pogosto sodeluje več otrok, pri čemer razvijajo socialne veščine, saj se morajo med seboj pogovarjati in sprejemati skupne odločitve. Nekaj vprašanih pa uporablja lutke tudi pri reševanju konfliktov, saj je lahko lutka tudi dobro sredstvo pri izražanju čustev in lažjemu pogovoru. Med drugo pa so strokovni delavci navedli tudi dnevno rutino, pri kateri je lahko lutka tako dobra vez med preходом, hkrati pa otroke spremlja npr. pri umivanju rok, prehranjevanju, obujanju ipd.

4.3 Pri načrtovanih dejavnostih so vam lutke najpogosteje v kakšno pomoč?

Graf 6: Lutke pri načrtovanih dejavnostih

V grafu 6 smo v odstotkih prikazali odgovore na vprašanje »Pri načrtovanih dejavnostih so vam lutke najpogosteje v kakšno pomoč?«. Pri tem odgovoru so anketiranci prav tako imeli možnost označitve več kot ene trditve. Lutke predstavljajo strokovnim delavcem pri načrtovanih dejavnostih najpogosteje pomoč pri boljši motivaciji, saj se s tem strinja kar 83 (88 %) anketirancev, nato jih uporablja za lažje doseganje ciljev 32 (34 %) strokovnih delavcev, za lažje razumevanje novih znanj pa 18 (19 %) strokovnih delavcev. 2 oz. 2 % pa ne uporabljata lutk pri načrtovanih dejavnostih. En (1 %) pa je označil tudi drugo in zapisal, da mu je pri načrtovanih dejavnostih lutka najpogosteje v pomoč pri podajanju novih vsebin, razvijanju domišljije, igri vlog ipd.

Opazimo lahko, da strokovni delavci pri načrtovanih dejavnostih najpogosteje uporabijo lutko zaradi njegovih motivacijskih sposobnosti. Lutka je res močno sredstvo, ki otroke privlači ne

glede na starost, vseeno pa mora biti tema in način komuniciranja prilagojen starostni skupini. Lutka otroke takoj popelje v nov svet in lahko tako vsakodnevne aktivnosti, predmete prikaže v novi, zanimivi luči, ki v otrocih prebudi radovednost. Pod možnost drugo pa je ena strokovna delavka še natančneje zapisala koristi lutke pri načrtovanih dejavnostih. Zagotovo lahko lutke nove vsebine veliko lažje približajo otrokom in jim jih razložijo. Prav tako pa so lutke temelj pri razvijanju domišljije in igri vlog. Da se lahko posameznik vživi in lutko doživlja kot sebi enakega, je potrebna domišljija, ki se z interakcijo in različnimi aktivnostmi le še razvija.

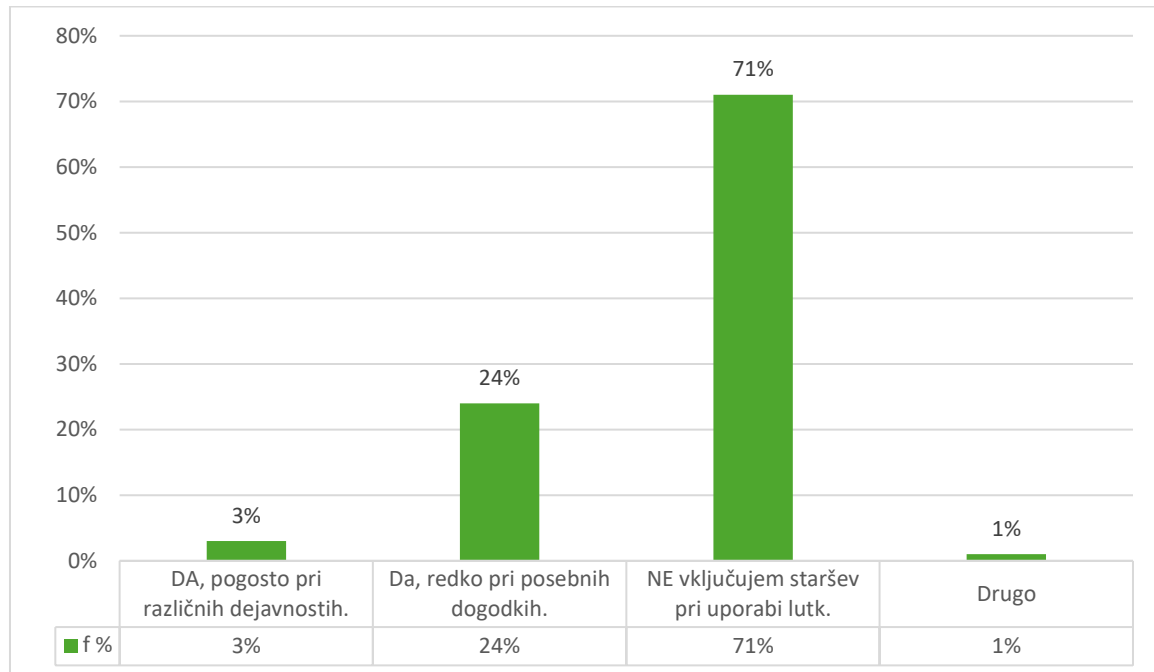
Tabela 1: Odvisnost delovne dobe glede na pomoč pri načrtovanih dejavnostih

Delovna doba \ Pomoč pri dejavnostih		Do 10 let	Od 10 do 20 let	Od 20 do 30 let	Več kot 30 let	Skupaj
	Za boljšo motivacijo otrok	f	31	37	7	8
	f %	37%	45%	8%	10%	100%
Za lažje razumevanje novih znanj	f	6	8	2	2	18
	f %	33%	45%	11%	11%	100%
Za lažje doseganje ciljev	f	7	17	3	5	32
	f %	22%	53%	9%	16%	100%
Ne uporabljam lutk pri načrtovanih dejavnostih	f	1	0	1	0	2
	f %	50%	0%	50%	0%	100%
Drugo	f	0	0	1	0	1
	f %	0%	0%	100%	0%	100%

V tabeli 1 smo prikazali odvisnost delovne dobe strokovnih delavcev glede na pomoč lutk pri načrtovanih dejavnostih. Kot smo že v grafu prikazali, so v približno podobnih odstotkih strokovni delavci, ki imajo delovno dobo do 10 let in od 10 do 20 let, vprašani z dobo od 20 do 30 let in več kot 30 let pa so v nekoliko manjšem deležu. Pri tretjem vprašanju so lahko strokovni delavci označili več odgovorov in za boljšo motivacijo se strinjajo skoraj vsi vprašani, zaradi drugačnega razmerja pa prevladujejo vprašani z delovno dobo od 10 do 20 let. Prav tako je tudi največji odstotek vprašanih z delovno dobo od 10 do 20 let pri odgovorih, za lažje razumevanje novih znanj in za lažje doseganje ciljev. Odstotki pa nam tudi kažejo, da vsi strokovni delavci, ki imajo dobo od 10 do 20 let, ter več kot 30 let uporabljajo lutke pri

načrtovanih dejavnostih. Ne uporabljata pa lutk pri načrtovanih dejavnostih dva vprašana, en z dobo do 10 let, ter od 20 do 30 let. Odstotki nam prikazujejo, da delovna doba strokovnih delavk ne vpliva na mnenje, zakaj je lutka v pomoč pri načrtovanih dejavnostih.

4.4 Ali vključujete pri uporabi lutk v vrtcu tudi starše?

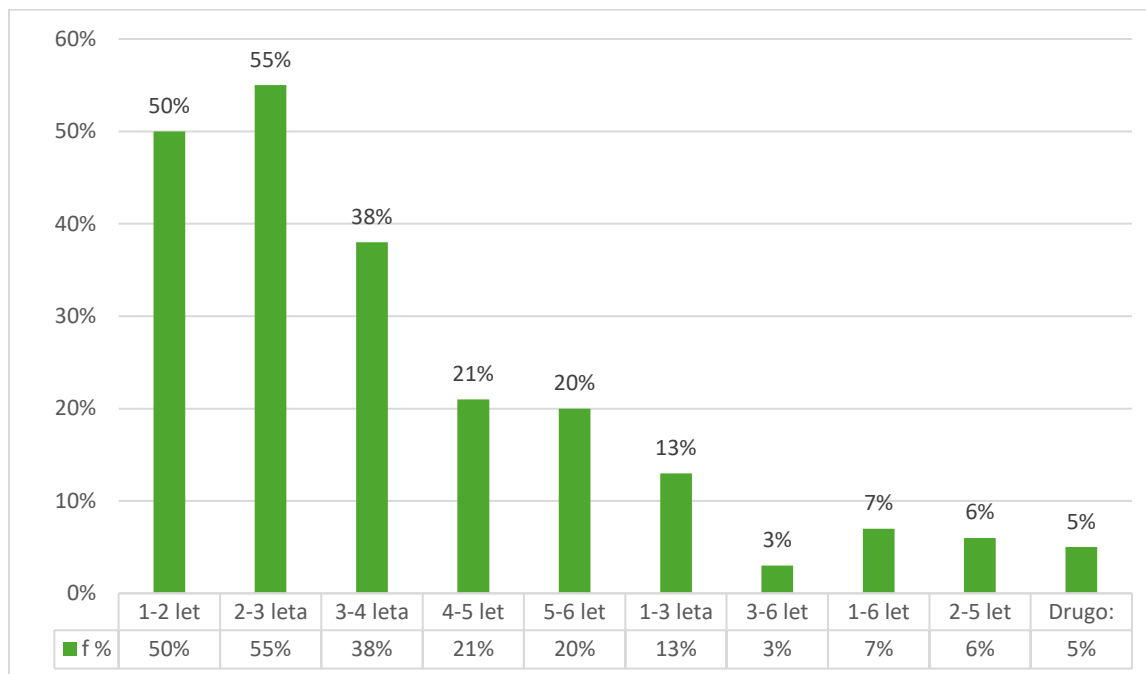

Graf 7: Sodelovanje s starši pri uporabi lutk

Pri četrtem vprašanju nas je zanimalo, ali se v slovenskih vrtcih pri uporabi lutk vključuje tudi starše. V grafu 7 lahko opazimo, da kar 67 (71 %) strokovnih delavcev pri uporabi lutk ne vključuje staršev. 23 (24 %) strokovnih delavcev vključuje starše redko pri posebnih dogodkih, trije (3 %) strokovni delavci pa so označili odgovor, da pogosto vključujejo starše pri različnih dejavnostih. En (1 %) anketiranec pa je označil drugo in zapisal, da vprašanja ne razume.

Odgovori kažejo, da se v slovenskih vrtcih starše v večini ne vključuje pri uporabi lutk. Pri tem je lahko vzrok, da vzgojiteljica ne predlaga sodelovanja, ali pa predstavi ideje, aktivnosti staršem, ti pa nimajo želje po sodelovanju. Menim, da bi tovrstne aktivnosti otrokom ogromno pomenile, ustvarili bi se lahko neponovljivi trenutki, zgodbe in izkušnje za otroka. Prav tako pa kakršno koli sodelovanje med starši in vrtcem ustvarja vez med domačim in vrtčevskim okoljem, ki je za otroka zelo pomembno. Grabovac (2024) je zapisala, da je sodelovanje s starši v vrtcu obveznost za strokovne delavke, ki nato same izbirajo oblike sodelovanja. Starši najpogosteje cenijo govorilne ure, kjer lahko individualno izpostavijo določene teme. Vsaka skupina otrok kot staršev pa se med sabo razlikuje. Pomemben je odprt odnos med starši in vzgojitelji, ter da se izraža želje, ki si jih prizadevamo za dobrobit otrok.

4.5 V kateri starostni skupini najpogosteje uporabljate lutke?

Graf 8: Uporaba lutk glede na starostne skupine

Strokovni delavci v vrtcu so pri 5. vprašanju navedli, v kateri starostni skupini najpogosteje uporabljajo lutke. Imeli so možnost označitve več kot enega odgovora hkrati. Rezultate lahko vidimo v grafu 8, kjer opazimo, da lutke najpogosteje uporabljajo v starostni skupini 1–2 leti, kjer jih kar 52 (55 %) vseh anketiranih, nekoliko manj oz. 47 (50 %) pa jih pri starosti 1–2 leti. Sledi jim starostna skupina 3–4 leta, kjer jih 36 (38 %) strokovnih delavcev, 4–5 let 20 (21 %), 19 oz. 20 % anketiranih 5–6 let in 12 (13 %) v starostni skupini 1–3 leta. Manj jih uporablja lutke v starostni skupini 1–6 let, kjer jih le 7 (7 %) ter 2–5 let, kjer jih 6 (6 %). Najmanj pa jih v kombiniranem oddelku 3–6 let, kjer so označili le trije (3 %) strokovni delavci. 5 (5 %) pa jih je označilo tudi drugo in med odgovore zapisalo, da uporabljajo lutke v vseh starostnih skupinah, pri vseh starostnih še posebej je pomembno pri prvi starostni skupini (osvajanje novih znanj, tolažbo, umiritev), en pa je zapisal, da ne uporablja lutk pri nobeni starostni skupini. Odstotki nam prikažejo, da se lutke najpogosteje uporabljajo v prvi starostni skupini. Mlajši otroci potrebujejo več pozornosti predvsem pri prilagajanju na novo okolje, pri čemer je lahko lutka sredstvo, ki se lahko otroku približa ne glede na značilnosti in mu pomaga ustvariti varno okolje.

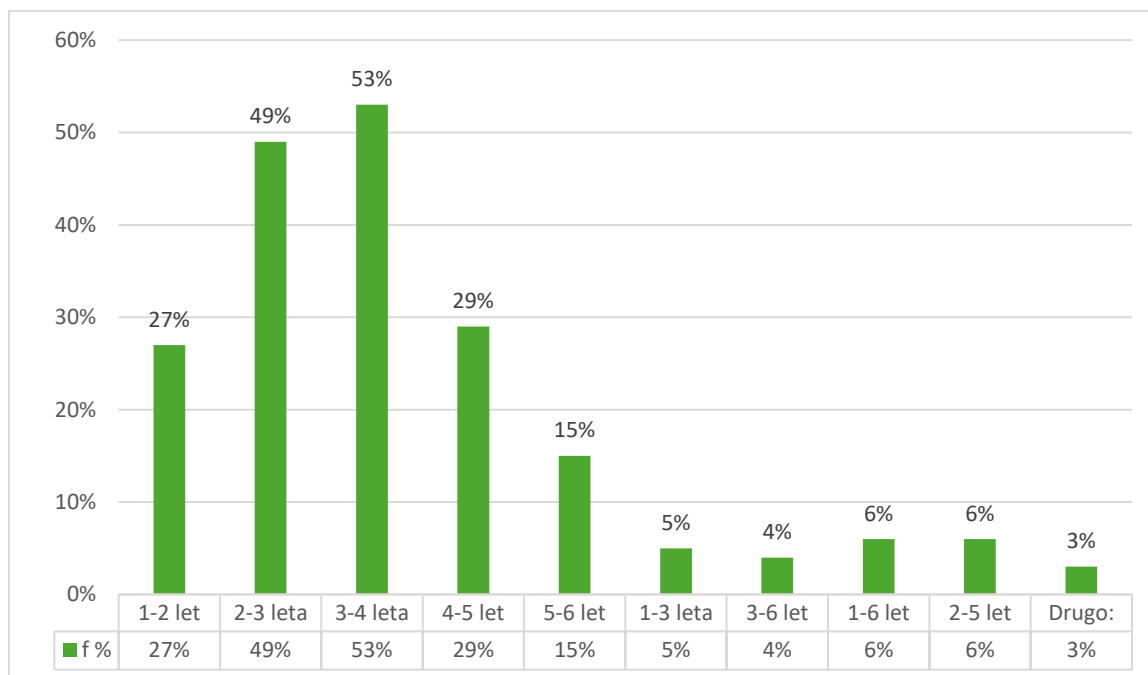
Tabela 2: Odvisnost delovne dobe glede na uporabo lutk v starostnih skupinah

Delovna doba \ Starostna skupina		Do 10 let	Od 10 do 20 let	Od 20 do 30 let	Več kot 30 let	Skupaj
1-2 let	f	14	25	6	2	47
	f %	30%	53%	13%	4%	100%
2-3 leta	f	18	27	3	4	52
	f %	34%	52%	6%	8%	100%
3-4 leta	f	10	18	5	3	36
	f %	28%	50%	14%	8%	100%
4-5 let	f	4	11	1	4	20
	f %	20%	55%	5%	20%	100%
5-6 let	f	5	10	1	3	19
	f %	26%	53%	5%	16%	100%
1-3 leta	f	6	4	0	2	12
	f %	50%	33%	0%	17%	100%
3-6 let	f	0	1	0	2	3
	f %	0%	33%	0%	67%	100%
1-6 let	f	3	1	0	3	7
	f %	43%	14%	0%	43%	100%
2-5 let	f	2	3	0	1	6
	f %	33%	50%	0%	17%	100%
Drugo	f	2	1	1	1	5
	f %	40%	20%	20%	20%	100%

V tabeli 2 smo prikazali, kako je delovna doba odvisna glede na uporabo lutk v starostnih skupinah. Če pogledamo starostno skupino 2–3 leta, kjer največ strokovnih delavcev uporablja lutke, lahko vidimo natančneje, da ima več kot polovica oz. 52 % delovno dobo od 10 do 20 let in nato 34 % do 10 let. Delovna doba je pri tem poklicu pomembna, saj so izkušnje velik del strokovnosti. Kot vidimo, jih večina ima vsaj 10 let izkušenj, kar pomeni, da so že lahko preizkušale lutke v številnih skupinah in prejemale odzive otrok. Pri delu pa je pomembno, da smo reflektivni in se izboljšujemo ter nadgrajujemo. Če pogledamo rezultate v starostni skupini 1–2 leti in 2–3 leta, kjer najpogosteje uporabljajo lutke, vidimo, da so pri obeh najpogosteje odgovorili strokovni delavci, ki imajo delovno dobo od 10 do 20 let. Vseeno pa je potrebno pri rezultatih upoštevati, da je v anketo vključenih približno enako anketiranih z delovno dobo do 10 let in od 10 do 20 let, nekoliko pa jih je manj od 20 do 30 let in več kot 30 let. Zato lahko zaključimo, da delovna doba strokovnih delavcev ne vpliva na to, v kateri starostni skupini najpogosteje uporabljajo lutke.

4.6 Glede na vaše izkušnje, v kateri starostni skupini otroci najbolj sprejemajo lutke in najpogosteje segajo po njih?

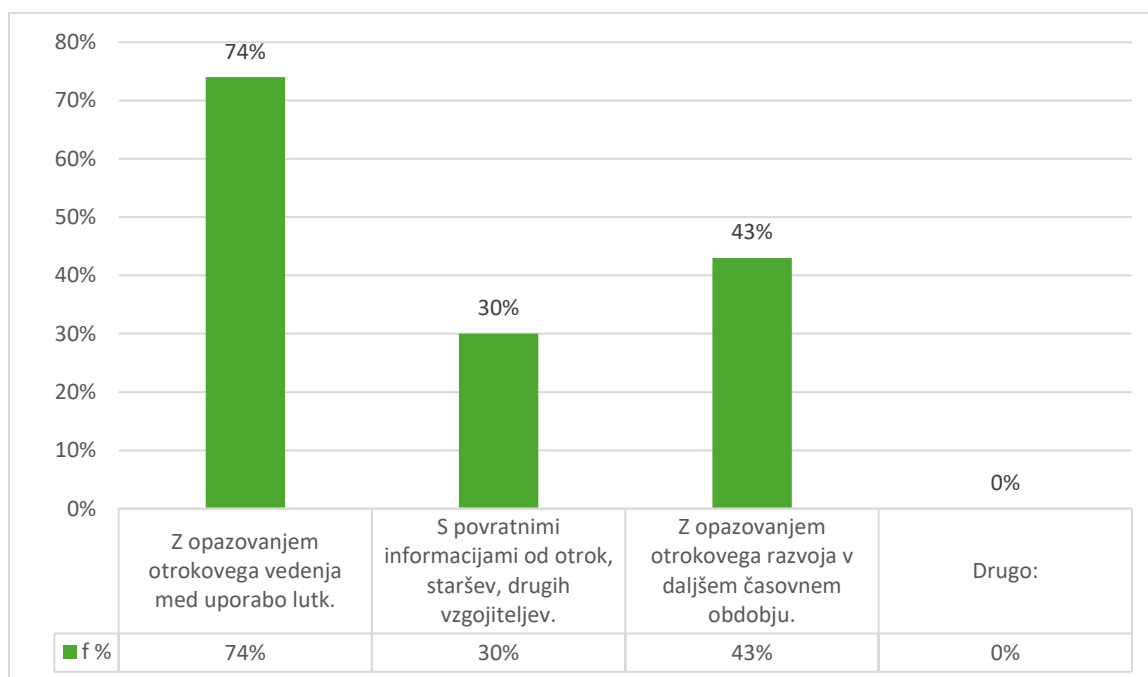

Graf 9: Pogostost uporabe lutk glede na starostno skupino otrok

Pri šestem vprašanju so strokovni delavci podali odgovor glede na njihove izkušnje, v kateri starostni skupini otroci najbolj sprejemajo lutke in najpogosteje segajo po njih in so lahko označili več kot en odgovor. Pri tem pa lahko opazimo, da po mnenju strokovnih delavcev, jih največ oz. kar 50 (53 %) meni, da v starostni skupini 3–4 leta, z nekaj manj oz. 46 (49 %) strokovnih delavcev pa meni, da v starostni skupini 2–3 leta. Zelo majhna razlika je prav tako med starostno skupino 1–2 leti ter 4–5 let. 25 (27 %) strokovnih delavcev meni, da najbolj sprejemajo lutke in najpogosteje segajo po njih v skupini 1–2 leti, v skupini 4–5 let pa 27 (29 %) vseh vprašanih. Najmanj pa jih meni, da v skupini 1–6 let in 2–5 let, kjer jih le 6 (6 %), v skupini 1–3 leta 5 (5 %) in 3–6 let pa le 4 (4 %) vprašani. Trije (3 %) pa so označili tudi drugo in podali dodatne odgovore. Odgovori vseh treh anketirancev so bili skladni, in sicer, da po njihovem mnenju vse starostne skupine enako sprejemajo lutke in segajo po njih.

Glede na sprejemanje lutk in seganju po njih glede na starostno skupino so strokovni delavci najpogosteje označili odgovor 3–4 leta in 2–3 leta. Prvo starostno obdobje in začetek drugega, je po mnenju anketirancev obdobje v otroštvu, kjer se otroci najlažje poistovetijo z lutko in po njej segajo tudi pri prosti igri. To obdobje je za otroke zelo pomembno tudi pri razvoju govora in komunikacijskih sposobnosti, kar lutka omogoča. Če povežemo s prejšnjim vprašanjem, pa strokovni delavci otrokom najpogosteje ponujajo v starosti 2–3 leta, toda pri 3–4, ko pa je njihova želja še večja, pa jo strokovni delavci uporabljajo vse manj. Pomembno je, da pri delu z otroki sledimo otrokovim zanimanjem in željam ter aktivnosti oblikujemo tako, da v otrocih prebujamo radovednost.

4.7 Kako ocenjujete uspešnost uporabe lutk v vašem vrtcu?

Graf 10 : Ocenjevanje uspešnosti uporabe lutk

V grafu 10 je prikazano, kako anketirani strokovni delavci v vrtcu ocenjujejo uspešnost uporabe lutk v vrtcu. Pri tem vprašanju so imeli možnost označitve več kot enega odgovora. Največ strokovnih delavcev oz. 70 (74 %) uspešnost ocenjuje z opazovanjem otrokovega vedenja med uporabo lutk, 40 (43 %) jih z opazovanjem otrokovega razvoja v daljšem časovnem obdobju, 28 (30 %) pa s povratnimi informacijami od otrok, staršev in drugih vzgojiteljev. Nihče pa ni pri tem vprašanju označil odgovora drugo.

Glede na odgovore lahko opazimo, da večina strokovnih delavcev uspešnost svojega dela ocenjuje med samo dejavnostjo, kakšne odzive imajo otroci, kakšne interakcije ustvarjajo ipd.

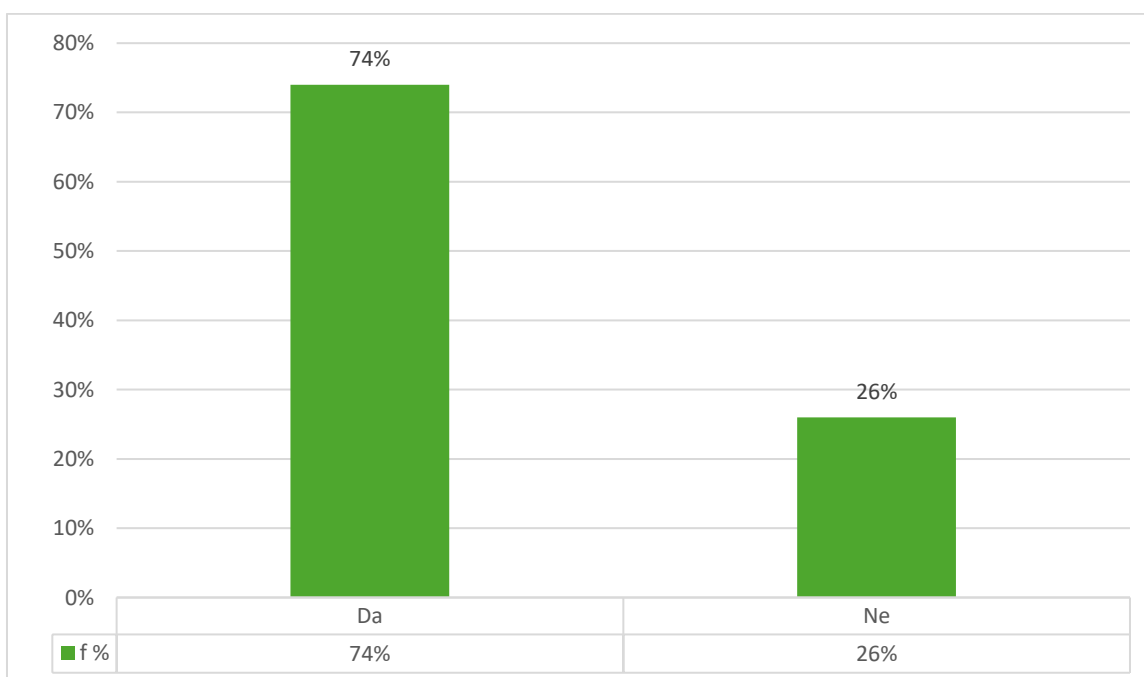
Tabela 3: Odvisnost delovne dobe glede na ocenjevanje uspešnosti

Delovna doba	Ocenjevanje uspešnosti	Do 10 let	Od 10 do 20 let	Od 20 do 30 let	Več kot 30 let	Skupaj
		f	f %	f	f %	
Z opazovanjem otrokovega vedenja med uporabo lutk	f	25	33	5	7	70
	f %	36%	47%	7%	10%	100%
S povratnimi informacijami od otrok,	f	8	13	2	5	28
	f %	29%	46%	7%	18%	100%

staršev, drugih vzgojiteljev						
Z opazovanjem otrokovega razvoja v daljšem časovnem obdobju	f	9	20	5	6	40
	f %	22%	50%	13%	15%	100%
Drugo	f	0	0	0	0	0
	f %	0%	0%	0%	0%	100%

V tabeli 3 so z odstotki prikazani rezultati odvisnosti delovne dobe do načinov ocenjevanja uspešnosti uporabe lutk v skupini. Pri vseh treh odgovorih prevladujejo strokovni delavci z delovno dobo od 10 do 20 let. Ta skupina strokovnih delavk, z delovno dobo 10 do 20 let, tudi prevladuje v raziskavi. V podobnih odstotkih odgovorov se pojavljajo vse skupine pri vseh treh vprašanih. Torej lahko sklepamo, da delovna doba ne vpliva na način ocenjevanja uspešnosti uporabe lutk pri usmerjenih dejavnostih.

4.8 Ali uporabljate v vrtcu lutke v uvajalnem obdobju?

Graf 11: Uporaba lutk v uvajalnem obdobju

Pri osmem vprašanju smo strokovnim delavcem zastavili vprašanje »Ali uporabljate v vrtcu lutke v uvajalnem obdobju?«. Rezultati so prikazani v grafu 11, kjer vidimo, da 70 (74 %) strokovnih delavcev uporablja lutke v uvajalnem obdobju, 24 (26 %) pa jih ne.

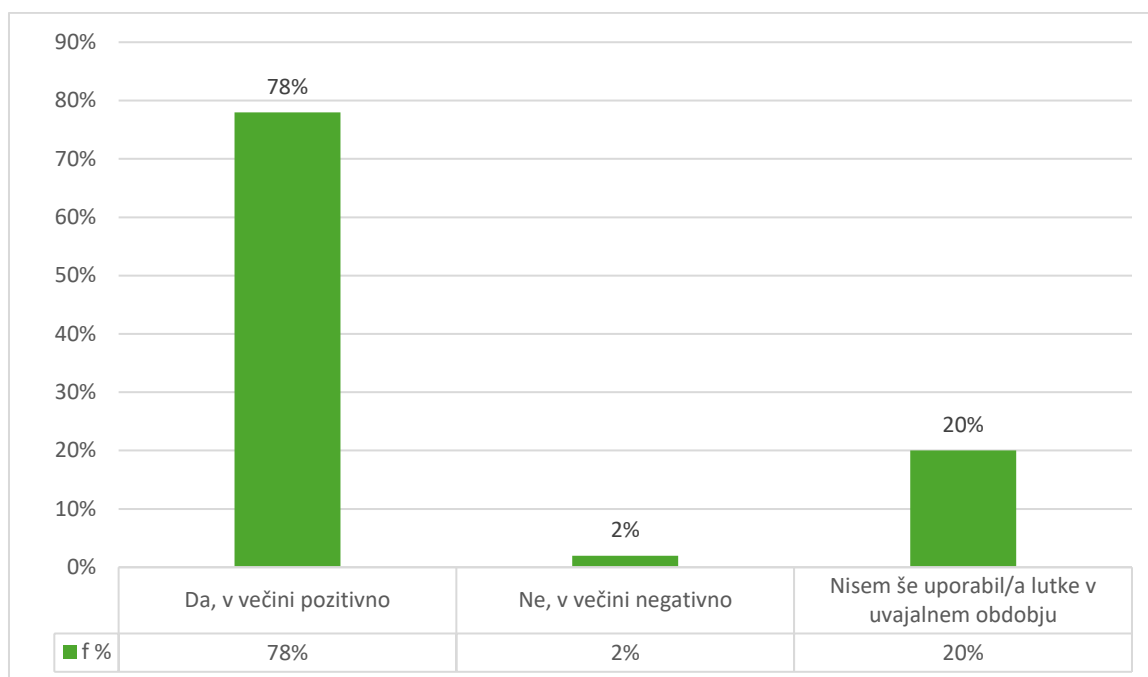
Glede na rezultate lahko vidimo, da v slovenskih vrtcih se večina vzgojiteljev/ic in pomočnikov/ic vzgojiteljev/ic predšolskih otrok poslužuje lutk tudi v uvajalnem obdobju, kar je zelo pozitiven rezultat.

Tabela 4: Odvisnost delovne dobe glede na uporabo lutk v uvajalnem obdobju

Delovna doba	Uporaba lutk v uvajalnem obd.	Do 10 let	Od 10 do 20 let	Od 20 do 30 let	Več kot 30 let	Skupaj
Da	f	20	32	7	11	70
	f %	28%	46%	10%	16%	100%
Ne	f	14	7	3	0	24
	f %	58%	29%	13%	0%	100%

V tabeli 4 lahko vidimo odvisnost delovne dobe strokovnih delavcev glede na njihovo uporabo lutk v uvajalnem obdobju. Če pogledamo delovno dobo strokovnih delavcev in odgovore glede uporabe lutk vidimo, da največ strokovnih delavcev, ki je odgovorilo, da uporablja lutke, ima delovno dobo od 10 do 20 let. Če pa pogledamo odgovore vprašanih, ki ne uporabljajo lutke v uvajalnem obdobju pa prevladujejo z delovno dobo do 10 let. Glede na rezultat vidimo, da strokovne delavke, ki imajo več izkušenj, pogosteje uporabljajo lutke pri otrocih, ki so v uvajalnem obdobju. Strokovne delavke, ki imajo najdaljšo delovno dobo, torej več kot 30 let, pa so pri tem vprašanju vse označile, da uporabljajo lutke. Zaključimo lahko, da se s povečanjem delovne dobe povečuje uporaba lutk v uvajalnem obdobju, saj manj kot imajo delovne dobe, več strokovnih delavk se pojavlja, ki ne uporabljajo lutk v uvajalnem obdobju.

4.9 Ali so se otroci v uvajalnem obdobju pozitivno odzvali na lutke?

Graf 12: odziv otrok na lutke v uvajalnem obdobju

Kot naslednjo vprašanje smo jim zastavili »Ali so se otroci v uvajalnem obdobju pozitivno odzvali na lutke?«. Vidimo, da močno prevladuje odgovor »DA, v večini pozitivno«, ki jo je označilo 73 (78 %) vseh vprašanih strokovnih delavcev. 19 (29 %) jih še ni uporabilo v uvajalnem obdobju, 2 (2 %) pa sta dejala, da so se otroci na lutko v večini odzvali negativno.

Odgovori na to vprašanje prikazujejo, da lutke res privlačijo otroka in jih sprejmejo skoraj vsi otroci, ampak vseeno pa nekateri pri tem občutijo odpor zaradi različnih dejavnikov. Lahko jih odrine tema, pogled lutke, okoliščine, v kateri je lutka prikazana, odnos lutke, ali pa še drugi vplivi. Pri tem pa je pomembno, da otroka ne silimo in mu ponudimo možnost odmika, če ob stiku z lutko doživi stisko. Vsak otrok mora biti sam pripravljen na sodelovanje in imeti željo po interakciji z njo. Antič, Garvas, Komljanc in Komljanc (2019) so zapisali, da se ob srečanju z lutko prebudijo otrokova čustva in živčni sistem, kot je dihanje, srčni utrip, spodbudijo se misli ipd. ob prvem stiku se ustvari vtis in ustvari vez med otrokom in lutko. Lutka postane del miselnega procesa in del življenja. Kot lahko vidimo na zapis, je lutka močno sredstvo, ki že ob prvem stiku preplavi otroka. Lutka kot sama je otroku blizu, ampak način srečanja z njo pa vpliva, ali jo bo sprejel ali ne.

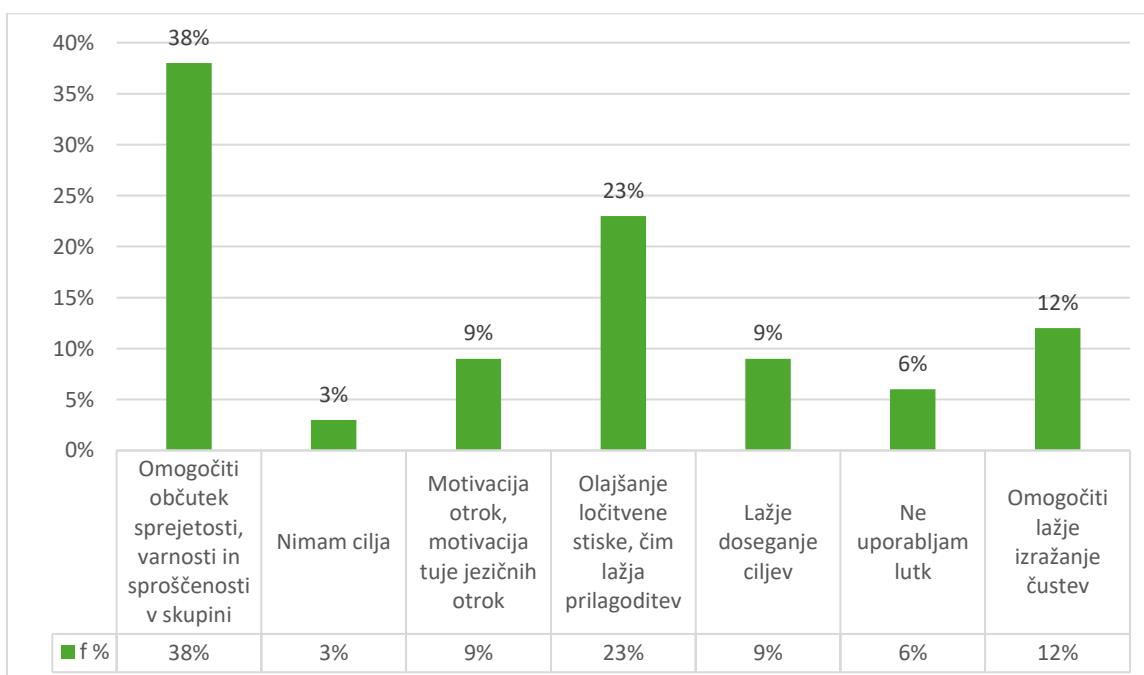
Tabela 5: Odvisnost delovne dobe glede na odziv otrok na lutke v uvajalnem obdobju

Delovna doba	Do 10 let	Od 10 do 20 let	Od 20 do 30 let	Več kot 30 let	Skupaj

Odziv otrok na lutke						
Da, v večini pozitivno	f	21	33	8	11	73
	f %	29%	45%	11%	15%	100%
Ne, v večini negativno	f	1	1	0	0	2
	f %	50%	50%	0%	0%	100%
Nisem še uporabil/a lutke v uvajalnem obdobju	f	12	5	2	0	19
	f %	63%	26%	11%	0%	100%

V tabeli 5, lahko vidimo odvisnost delovne dobe strokovnih delavcev in njihovim izkušnjam o odzivih otrok na lutke v predšolskem obdobju. Kot vidimo, je 78 % strokovnih delavcev poročalo o pozitivnih odzivih in znotraj tega jih je več z delovno dobo od 10 do 20 let. Nekaj pa je tudi strokovnih delavcev, ki še niso uporabili lutk v uvajalnem obdobju, kjer pa prevladujejo tisti, ki imajo delovno dobo le do 10 let. Glede na delovno dobo pa lahko vidimo, da vprašani, ki jo imajo več kot 30 let, so vsi poročali o pozitivnih odzivih. Zato lahko zaključimo, da delovna doba strokovnih delavcev ne vpliva na odziv otrok do lutk v uvajalnem obdobju.

4.10 Kateri je vaš glavni namen oz. cilj, ki ga želite doseči z uporabo lutk v uvajalnem obdobju?

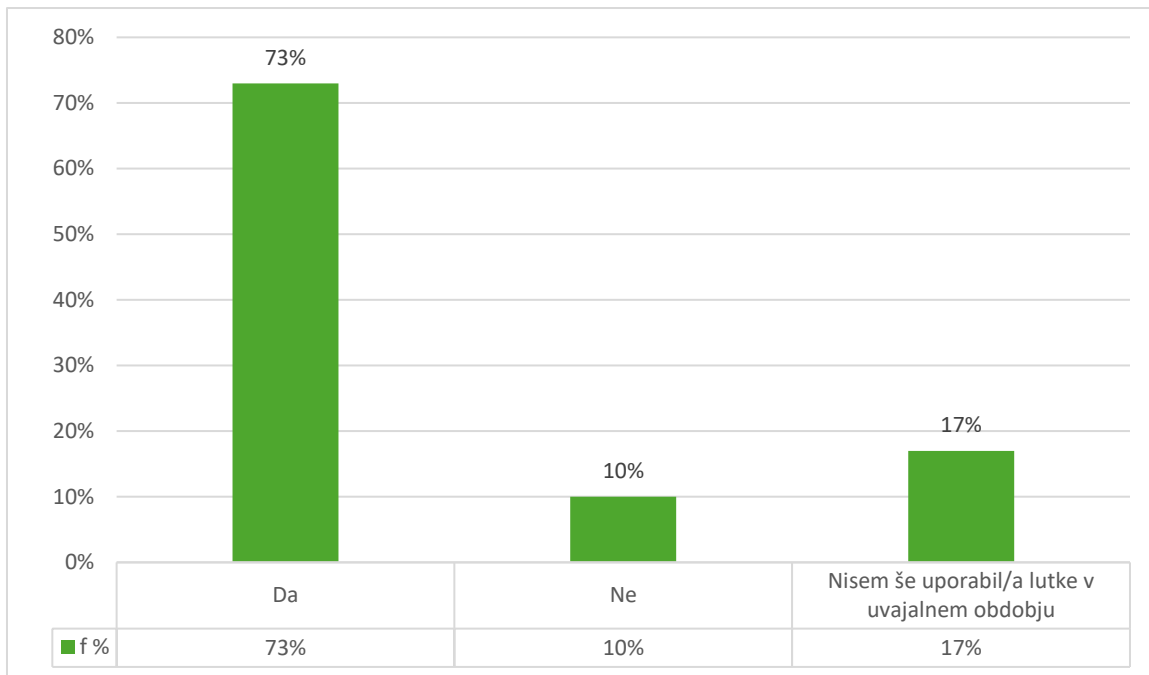

Graf 13: Glavni namen oz. cilj pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju

Za 10. vprašanje pa so imeli vprašani strokovni delavci odprto vprašanje in so sami napisali odgovore. Večinoma so bili odgovori zelo kratki, nekaj pa jih je opisalo njihove namene in cilje z lutkami z dolgimi odgovori. Njihove odgovore smo nato združili v 7 skupin in jih z odstotki prikazali v grafu 13. Vprašanje, na katerega pa so odgovarjali, pa je bilo »Kateri je vaš glavni namen oz. cilj, ki ga želite doseči z uporabo lutk v uvajalnem obdobju?« Največ, 36 (38 %) strokovnih delavcev, jih uporablja lutke pri delu, zato ker želijo otrokom omogočiti občutek sprejetosti, varnosti in sproščenosti v skupini. Prav tako jih je 22 (23 %) zapisalo zaradi olajšanja ločitvene stiske in čim hitreje prilagoditve. Nekoliko manj pa jih je zapisalo za omogočanja lažjega izražanja čustev 11 (12 %), 8 (9 %) strokovnih delavcev pa za doseganje ciljev in za motivacijo otrok ter motivacijo otrok, ki ne razumejo slovenskega jezika. 6 (6%) anketirancev je napisalo, da ne uporablja lutk, 3 (3 %) pa da pri uporabi lutk nima nobenega namena oz. cilja.

Glede na odgovore in odstotke lahko vidimo, da se najpogostejša odgovora navezujeta predvsem na to, da jim lutka predstavlja sredstvo, s katerim otrokom hitreje vrtec predstavijo kot varno okolje, kjer se lahko sprostijo. Lutke so jim v pomoč pri ločitvi od staršev, saj se na njo navežejo in poistovetijo. Nudi jih mehkejši pristop. Eden od staršev je tudi napisal, da omogoča otrokom občutek sprejetosti in navezanosti še posebej, če lutka gre z njimi kdaj domov in pride naslednji dan z njimi v vrtec. Lutka tako omogoča, da se poveže domače in vrtčevsko okolje, ki je za otroke pomembno še predvsem v tem njim zelo stresnem obdobju. Nekaj strokovnih delavcev pa je napisalo tudi, da uporablja lutke za lažje izražanje čustev, saj je otroci velikokrat lutki lažje odprejo in ubesedi stiske. Trije anketiranci pa so tudi zapisali, da pri uporabi lutke nimajo predhodno nobenega postavljenega cilja.

4.11 Če ste že uporabljali lutko v uvajalnem obdobju, ali ste potem z njo nadaljevali skozi celotno leto?

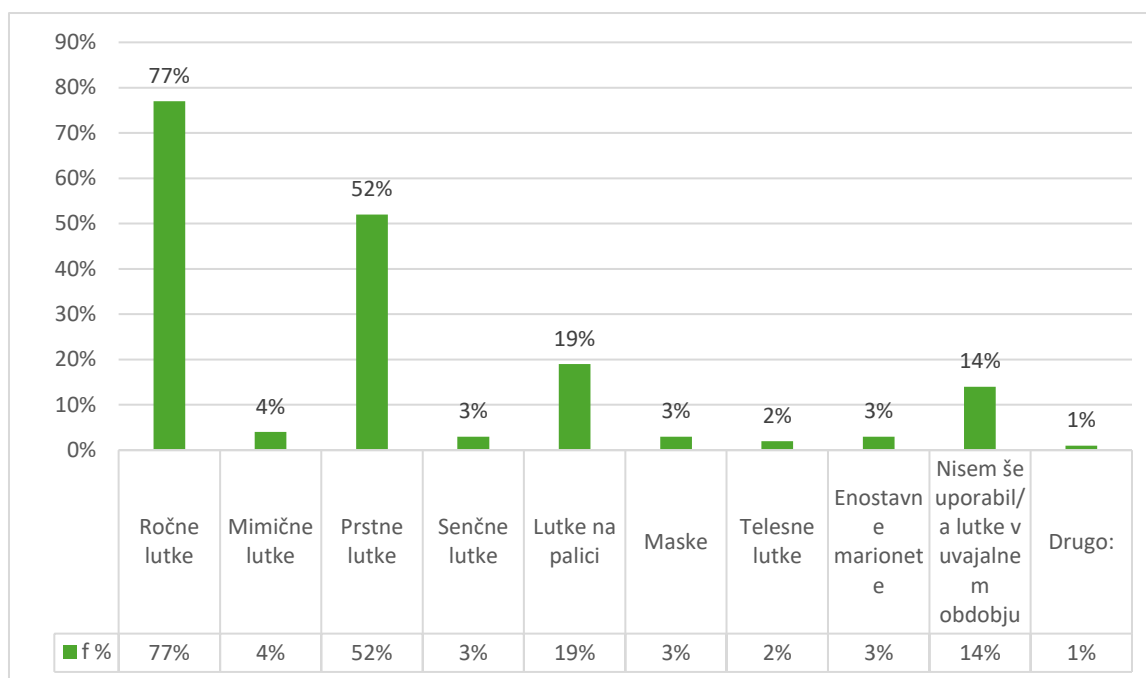
Graf 14: Uporaba lutke skozi celotno leto

Pod 11 vprašanje so vprašani označili odgovore, ali so z uporabo lutke nadaljevali tudi po uvajalnem obdobju, če so jo uporabili. Kar 69 (73 %) jih je z njo nadaljevalo tudi skozi celotno leto, 9 (10 %) pa jih je uporabilo le v uvajalnem obdobju in niso nadaljevali. 16 (17 %) strokovnih delavcev pa še ni uporabila lutke v uvajalnem obdobju.

Vidimo lahko, da strokovni delavci vidijo, da lahko lutke otrokom nudijo veliko več kot le lažjo prilagoditev na vrtec, ampak da imajo tako sredstvo, ki ga lahko uporabijo na številnih področjih in jim bodo otroci z radovednostjo sledili. Otroci različne stiske ali težje ločitve od staršev občutijo skozi celotno leto, zato je veliko pozitivnih strani z nadaljevanjem.

4.12 Katere lutkovne tehnike najpogosteje uporabljate v uvajalnem obdobju?

Graf 15: Pogostost uporabe lutkovne tehnike v uvajalnem obdobju

Za dvanajsto vprašanje nas je zanimalo »Katere lutkovne tehnike najpogosteje uporabljate v uvajalnem obdobju?«. Lutkovnih tehnik obstaja zelo veliko in smo v odgovoru zajeli le 8 skupin, prav tako pa smo jim podali možnost, da lahko napišejo tudi še katero, ki ni navedena. Prav tako pa so imeli na voljo označitve več kot enega odgovora. Vidimo lahko, da je močno prevladovala skupina ročnih lutk, ki jih pogosto uporablja kar 72 (77 %) strokovnih delavcev v različnih slovenskih vrtcih. Med pogostejšimi so prav tako tudi prstne lutke, ki jih malo več kot polovica in sicer 49 (52 %). Ostale skupine lutkovnih tehnik pa se ne pojavljajo tako pogosto. 18 (19 %) vprašanih strokovnih delavcev uporablja zelo pogosto lutke na palici, 13 (14 %) pa še ni uporabilo lutk v uvajalnem obdobju. Med zelo redko uporabljenimi lutkovnimi tehnikami pa se v slovenskih vrtcih pojavlja kar 5 skupin. 4 (4 %) anketiranci pogosto uporabljajo mimične lutke, 3 (3 %) senčne lutke, maske in enostavne marionete, le 2 (2 %) pa telesne lutke. En (1 %) vprašani pa je zapisal pod drugo improvizirani vsakdanji predmeti.

Glede na rezultate lahko vidimo, da sta med najpogostejšimi skupinami ročne in prstne lutke. Obe skupini vključujeta uporabo prstov in roke, ter pri tem je oseba, ki igra lutko popolnoma skrita. Vse to omogoča, da se otroci lažje vživijo v vlogo, izražajo svoja čustva in tudi nastopajo pred občinstvom. Načini uporabe lutke se vselej razlikujejo glede na starost otrok, ampak z možnostmi, ki jih imajo si pridobivajo izkušnje. Vsaka lutkovna tehnika omogoča drugačno rokovanje, drugačne sposobnosti in možnosti lutke, zato je pomembno, da imajo otroci možnost preizkušanja različnih vrst lutk. Spreminjajo se tudi načini komunikacije in pri vsaki otrok neko vlogo drugače sprejme. Prav tako pa je tudi drugačna izdelava vsake lutke in pri različnih, si otroci pridobijo več različnih spretnosti in sposobnosti. Redkeje uporabljene lutkovne tehnike pa so mimične lutke senčne lutke, maske, telesne lutke in enostavne marionete. Vse te tehnike lahko na prvi pogled predstavljajo večji izziv strokovnim delavcem in

mogoče tudi ne vedo, kako bi z njimi pristopila s predšolskimi otroci, ampak vse te tehnike so otrokom še veliko bolj zanimive kot ostale, ki so pogosteje uporabljene. Otroci lahko pri vseh pomagajo pri izdelavi, kar pa je med pomembnejšimi načeli lutke pa je to, da ni pomemben izgled in da izgleda točno tako kot v resničnem življenju, pravljici ipd. Pomembno je, da jih izdelajo otroci sami, mlajši ob pomoči strokovnega delavca in da pri tem izžarevajo ideje otrok in njihovo kreativnost.

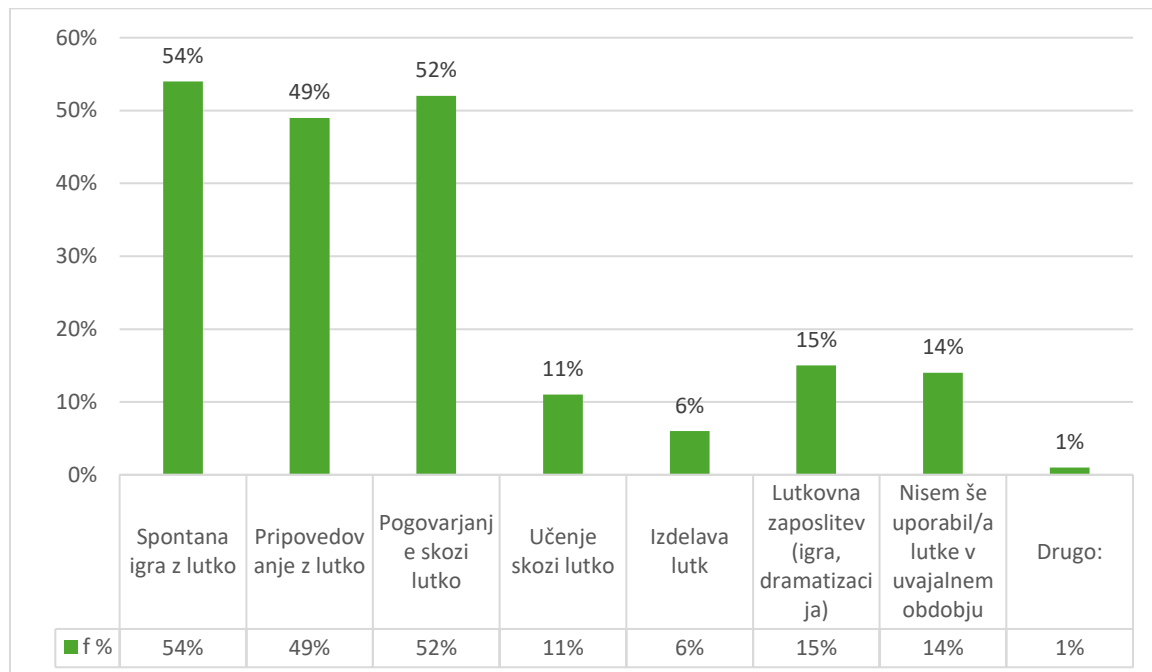
Tabela 6: Odvisnost delovne dobe glede na uporabo lutkovnih tehnik

Delovna doba \ Lutkovna tehnika		Do 10 let	Od 10 do 20 let	Od 20 do 30 let	Več kot 30 let	Skupaj
Ročne lutke	f	23	32	8	9	72
	f %	32%	44%	11%	13%	100%
Mimične lutke	f	4	0	0	0	4
	f %	100%	0%	0%	0%	100%
Prstne lutke	f	12	24	6	7	49
	f %	25%	49%	12%	14%	100%
Senčne lutke	f	0	1	0	2	3
	f %	0%	33%	0%	67%	100%
Lutke na palici	f	5	5	4	4	18
	f %	28%	28%	22%	22%	100%
Maske	f	2	0	0	1	3
	f %	67%	0%	0%	33%	100%
Telesne lutke	f	0	1	0	1	2
	f %	0%	50%	0%	50%	100%
Enostavne marionete	f	1	1	0	1	3
	f %	33%	33%	0%	33%	100%
Nisem še uporabil/a lutke v uvajalnem obdobju	f	8	4	1	0	13
	f %	61%	31%	8%	0%	100%
Drugo	f	0	0	0	1	1
	f %	0%	0%	0%	100%	100%

V tabeli 6 so prikazani rezultati odvisnosti delovne dobe strokovnih delavcev in uporabo lutkovne tehnike v uvajalnem obdobju. Najpogosteje uporabljena tehnika je ročna lutka, kjer v odstotkih prevladujejo vprašani z izkušnjami od 10 do 20 let. Prav tako tudi pri drugi najpogosteje uporabljeni tehniki prstne lutke. Če pa pogledamo anketirance, ki še niso

uporabili lutk v uvajalnem obdobju, pa vidimo, da ponovno prevladujejo strokovni delavci z delovno dobo le do 10 let. Če pogledamo strokovne delavke, ki imajo izkušnje več kot 30 let, pa prav tako najpogosteje uporabljajo ročne lutke in nato jim sledijo prstne lutke. Ugotovili smo, da delovna doba ne vpliva na izbiro lutkovne tehnike.

4.13 Katero metodo dela z lutko najpogosteje uporabljate v uvajalnem obdobju?

Graf 16: Pogostost uporabe metod dela z lutkami v uvajalnem obdobju

V grafu 16 lahko vidimo rezultate na vprašanje »Katero metodo dela z lutko najpogosteje uporabljate v uvajalnem obdobju?«. Pri tem vprašanju so imeli možnost označitve več kot enega odgovora. Med najpogostejšimi metodami se pojavljajo kar tri. 51 (54 %) strokovnih delavcev uporablja spontano igro z lutko, 49 (52) jih pogovarjanje skozi lutko in 46 (49 %) pripovedovanje z lutko. Ostale tri tehnike pa se v tem obdobju pojavljajo manj. 14 (15 %) jih v uvajalnem obdobju večkrat pripravi lutkovno zaposlitev, 10 (11 %) učenje skozi lutko, 6 (6 %) pa izdelavo lutk. 13 (14 %) pa še ni uporabilo lutke v uvajalnem obdobju. 1 (1 %) vprašani strokovni delavec pa je označil drugo in zapisal, da uporablja v uvajalnem obdobju vse naštet metode dela enako.

Najpogostejše metode dela, ki so se pojavile pri tej anketi, so v vrtcu najenostavnejše, saj ne potrebujejo veliko priprav. Pri najpogosteje uporabljeni metodi, spontana igra z lutko, odrasli ne posegajo. Pri tej metodi otroci sami upravljajo z lutkami in oblikujejo igro po svojih željah. Pri pripovedovanju z lutko potrebujejo strokovni delavci le pravljičico ali zgodbo ter lutko. Ampak vseeno je pomemben način dela, da otroke privlači in da sta lutka ter zgodba v ustrezni povezavi. Pomemben je način komunikacije, interakcije in govora lutke. Slediti mora zgodbi in zajeti njegovo sporočilo. Pri pogovarjanju skozi lutko pa mora lutka slediti otrokom. Otroci so soustvarjalci pogovora in z lutko poteka komunikacija drugače kot z vzgojiteljem/ico ali

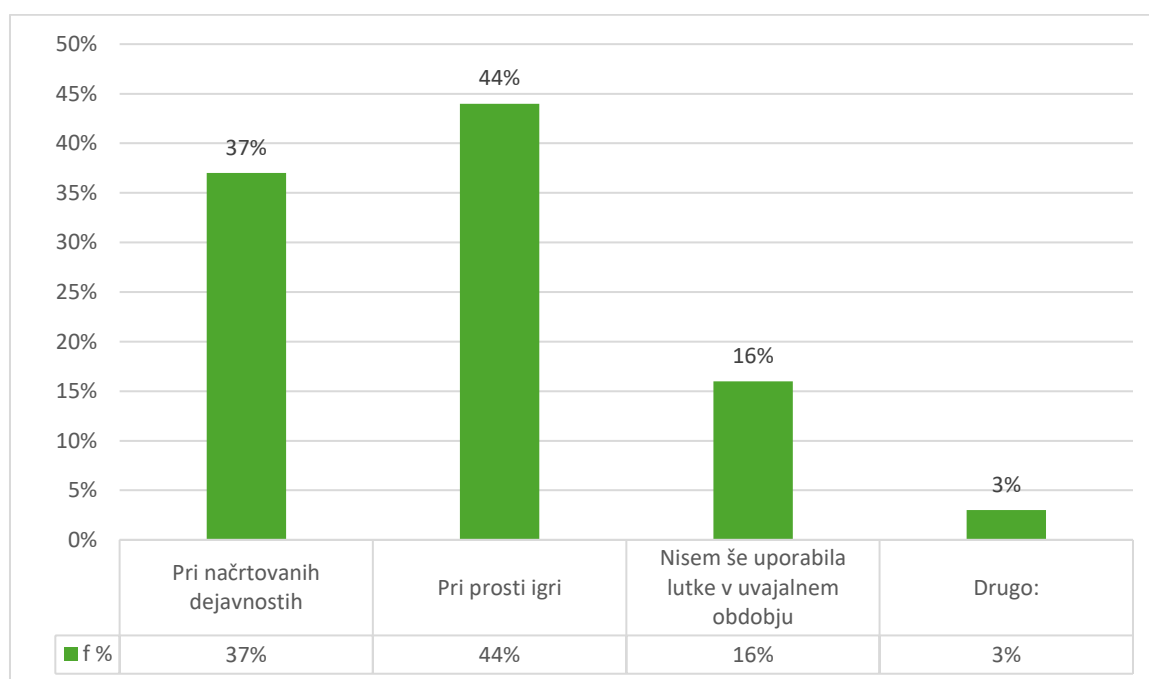
pomočnikom/co vzgojitelja/ice. Strokovni delavec se mora tega zavedati, da sprejme vlogo lutke in doseže, kar lutka zmore. Pri metodah, ki se redkeje pojavljajo, pa je kompleksnejša priprava, saj zajema različne stvari. Ampak pri njih so otroci aktivni na področjih, ki omogočajo razvoj številnih spretnosti: načrtovanje izdelave lutke, zapomnitev besedila oz. zgodbe, prostorska orientacija itd. Vsaka metoda dela z lutkami nam omogoča različne stvari, zato je dobro, da imajo otroci možnosti pridobivanja različnih izkušenj. Tretje najpogosteje uporabljena metoda pri anketiranih je pripovedovanje s pomočjo zgodb. Mujahidah, Afif in Damayanti (2021) so opravljali raziskavo, kjer so ugotavljali vlogo metode pripovedovanja zgodb s pomočjo ročne lutke v razvoju govora pri predšolskih otrocih. Ugotovili so, da metoda pozitivno vpliva na razvoj govornih sposobnosti. Lutka otroke spodbuja k govoru, krepi samozavest, izboljšuje sposobnost poslušanja in razvija jezikovne sposobnosti. S pomočjo ročne lutke otroke motivirajo tudi k igri, kjer otroci s pripovedovanjem razvijajo govorne spretnosti in si krepijo besedni zaklad.

Tabela 7: Odvisnost delovne dobe glede na uporabo metod dela

Delovna doba / Metode dela		Do 10 let	Od 10 do 20 let	Od 20 do 30 let	Več kot 30 let	Skupaj
Spontana igra z lutko	f	16	24	5	6	51
	f %	31%	47%	10%	12%	100%
Pripovedovanje z lutko	f	12	21	6	7	46
	f %	26%	46%	13%	15%	100%
Pogovarjanje skozi lutko	f	16	26	3	4	49
	f %	33%	53%	6%	8%	100%
Učenje skozi lutko	f	2	5	2	1	10
	f %	20%	50%	20%	10%	100%
Izdelava lutk	f	1	4	1	0	6
	f %	17%	66%	17%	0%	100%
Lutkovna zaposlitev (igra, dramatizacija)	f	3	6	2	3	14
	f %	21%	43%	15%	21%	100%
Nisem še uporabil/a lutke v uvajalnem obdobju	f	9	3	1	0	13
	f %	69%	23%	8%	0%	100%
Drugo	f	0	0	1	0	1
	f %	0%	0%	100%	0%	100%

V tabeli 7 pa smo prikazali odvisnost delovne dobe vprašanih glede na uporabo metod dela. Najpogosteje uporabljena metoda je bila spontana igra z lutkami, toda malo manj odstotkov pa sta prav tako imeli tudi pogovarjanje skozi lutko in pripovedovanje z lutko. Pri vseh treh metodah prevladujejo strokovni delavci z delovno dobo od 10 do 20 let, nato pa do 10 let. Prevladujejo pa tudi vprašani z delovno dobo do 10 let, ki še niso uporabili lutke v tem obdobju. Strokovni delavci, ki imajo izkušnje od 20 do 30 let in več kot 30 let pa so prav tako v večjem deležu prav tako označili metode, ki so bile najpogostejše. Zato lahko zaključimo, da delovna doba strokovnih delavk, nima velikega vpliva na izbiro metode dela pri delu z lutkami.

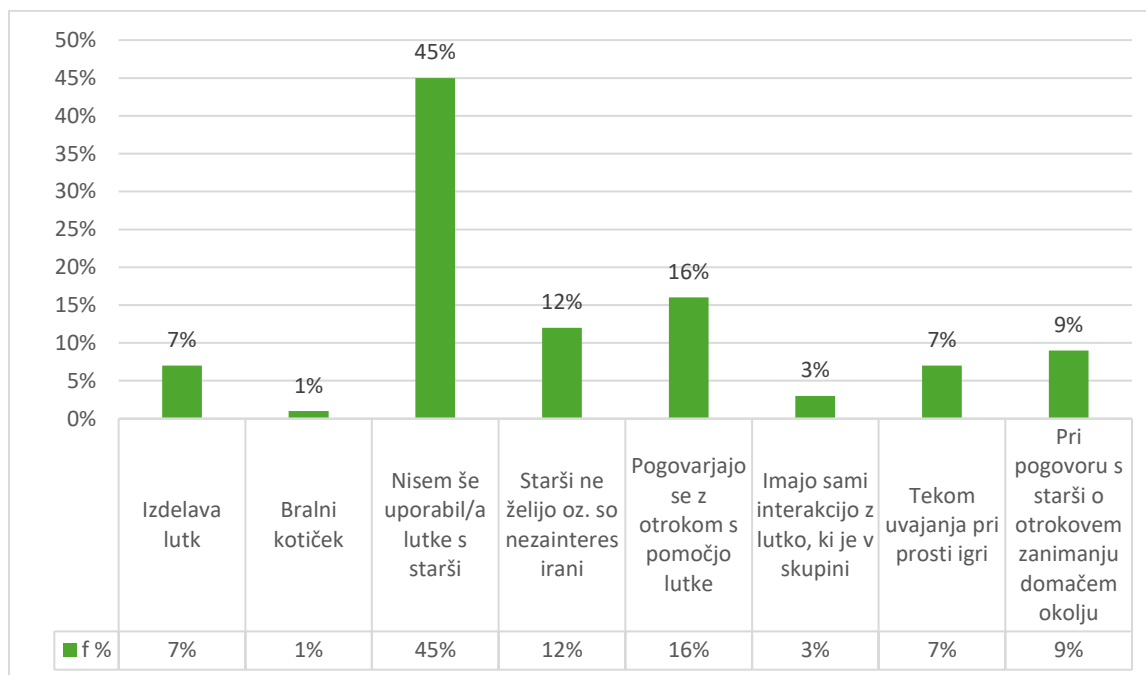
4.14 Pri katerih dejavnostih najpogosteje uporabljate lutke v uvajalnem obdobju?

Graf 17: Uporaba lutk pri dejavnostih v uvajalnem obdobju

Kot 14. vprašanje so anketiranci odgovorili na vprašanje, pri katerih dejavnostih v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo lutke. 41 (44 %) jih pri prosti igri, 35 (37 %) pa pri načrtovanih dejavnostih. 15 (16 %) pa je označilo odgovor, da še niso uporabili lutke v uvajalnem obdobju. Trije (3 %) pa so dodali tudi dodatne odgovore, in sicer: lutke uporabljajo najpogosteje v jutranjem krogu, pri motivacija in pri začetkih proste igre ter prehodih v načrtovane dejavnosti. Glede na rezultate v grafu 17 opazimo, da se najpogosteje lutke v uvajalnem obdobju uporabljajo pri prosti igri. V uvajalnem obdobju, ko se otroci navajajo na novo okolje, je zelo veliko prisotne proste igre. Pri prosti igri nam lutke omogočajo veliko svobodo in lahko uporabljamo različne vrste lutk in metode. Prilagajamo se lahko otroku glede na njegove značilnosti in stiske.

4.15 Ali pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju sodelujejo tudi starši otrok? Če sodelujejo, opišite kako.

Graf 18: Sodelovanje s starši pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju

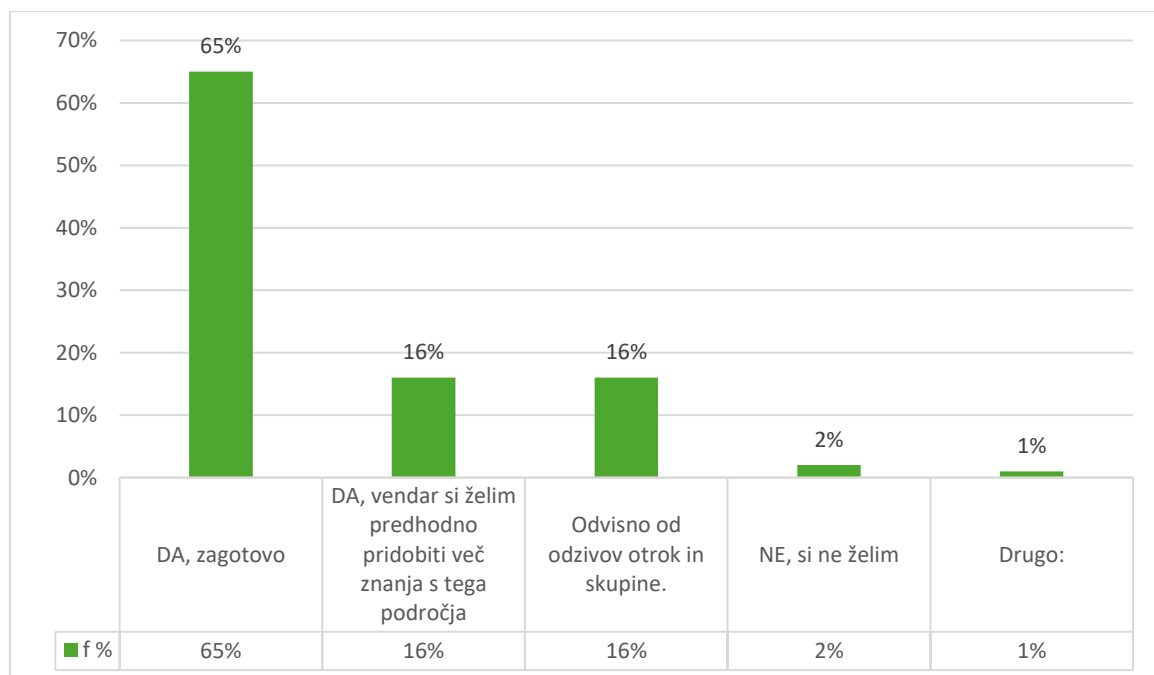
Za 15. vprašanje so imeli vprašani odprto vprašanje, pri katerem so sami podali odgovore. Odgovore smo združili v 8 skupin in rezultate prikazali v grafu 18 z odstotki. Vprašanje pa je bilo »Ali pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju sodelujejo tudi starši otrok? Če sodelujejo, opišite kako.« Najpogosteje je bil podan odgovor, da še nikoli niso uporabili lutke v sodelovanju s starši, kar je zapisalo kar 42 (45 %) vprašanih. 15 (16 %) strokovnih delavcev pa je zapisalo, da se starši pogovarjajo z otrokom s pomočjo lutke. 11 (12 %) vprašanih pa je delilo izkušnje, da starši nimajo želje oz. so nezainteresirani po sodelovanju. 8 (9 %) strokovnih delavcev se starši vključujejo le pri individualnem pogovoru o otrokovih interesih v domačem okolju. 7 (7 %) vključuje starše pri izdelovanju lutk in tekom uvajanja pri prosti igri, 3 (3 %) vprašani so zapisali, da imajo starši interakcije z lutkami, ki so v skupini in 1 (1 %) je zapisal, da pripravljajo skupaj bralne kotičke.

Kot lahko vidimo, v slovenskih vrtcih v uvajalnem obdobju pri uporabi lutk v večjih odstotkih starši ne sodelujejo. V večjem odstotku strokovni delavci ne ponudijo sodelovanja, nekaj pa je tudi vprašanih, ki so poročali, da si starši ne želijo oz. so nezainteresirani glede te teme. Na področju lutk zagotovo poteka manj sodelovanj in skupnih druženj staršev in vrtca, zato je potrebno več idej in podajanja interesov tudi staršem. Manjši delež pa je tistih, ki imajo interakcije z lutkami ob prihodu in odhodu otrok, ali pa v času, ko so starši med uvajanjem v skupini. V tem času otroci opazujejo starše, kako se odzivajo na okolje, kar potem tudi posnemajo. Zelo dobro pa je tudi, da se o tej temi pogovorijo s starši na individualnih pogovorih, kjer izvejo, kakšne stike že imajo z lutkami. Kakšne izkušnje že imajo z lutkami, je zelo pomembno, saj nam strokovnim delavcem pomaga pri načrtovanju dejavnosti.

Pomembno je sodelovanje s starši v tem obdobju, saj otrok išče prepletenosti domačega in vrtčevskega okolja, kot je Zemljarič (2015) dejala, da lahko le z obojestranskim sodelovanjem spoznajo vzgojne postopke doma in v družini in jih usklajujejo na dobrobit otroka. V tem času so povabljeni k polnemu sodelovanju v skupini in lahko podajo ideje glede ureditve prostora, pripravi dejavnosti in izvedbi. V času uvajanja so za začetku prisotni v skupini in nato postopno odhajajo, ki je drugačno od otroka do otroka in je potrebna ustrezna čustvena klima v skupini. Tudi Grabovac (2024) se strinja, da je pomembno starše čim bolj vpeljevati v obdobju uvajanja. Najprej se jim na govorilnih urah predstavi vse pomembne informacije, nato pa se dnevno pripravlja utrinke na oglasno desko, da se lahko pogovarjajo z otroki in občutijo otroci pripadnost skupini.

Kot pravita članka, lahko starši v času uvajanja tudi sami vplivajo na delo in postopno odhajanje. V času ko so v skupini se lahko z sredstvi kot so npr. lutke približajo sami in nato še otroci. Ob postopnem odhajanju staršev in stiskah pa bo lutka ostala z njimi v skupini. Pomembno je, da so vpeti v delo in da se z otrokom pogovarjajo o doživetjih in zanimivih aktivnostih, ki jih je doživel tisti dan v vrtcu.

4.16 Ali boste še v prihodnosti uporabljali lutke v uvajalnem obdobju?

Graf 19: Uporaba lutk v uvajalnem obdobju v prihodnosti

Kot zadnje vprašanje pa smo jim zastavili, ali bodo v prihodnosti še uporabljali lutke v uvajalnem obdobju. Kot vidimo v grafu 19, jih kar 61 (65 %) zagotovo bo uporabljalo. 15 (16 %) jih prav tako bo uporabljalo, ampak si želijo predhodno pridobiti več znanja s tega področja, enako število pa meni, da je odvisno od odzivov otrok in skupine. 2 (2 %) vprašana strokovna

delavca pa sta dejala, da si tega ne želita. Imeli so možnost tudi drugega, kjer je 1 (1 %) zapisal, da bo poskusil, ker še nikoli ni.

Rezultati so zelo pozitivni, saj vidimo, da skoraj vsi bodo uporabljali lutke v obdobju uvajanja otrok. Velika večina je v zelo prepričano v svoje sposobnosti in znanja, nekaj pa meni, da še potrebujejo nekaj znanja. Naloga vzgojiteljev/ic in pomočnikov/ic vzgojiteljev/ic predšolskih otrok je stalno izobraževanje, saj je pomembno, da sledimo spremembam v svetu. Prav tako pa je tudi vsak otrok in vsaka skupina drugačna. Slediti moramo otrokovim interesom in zanimanjem. Sploh v uvajalnem obdobju pa se vsak drugače spopada z ločitvijo od staršev, zato vsak v tem času potrebuje drugačen način, da sprejme vrtec kot varno okolje. Lutka mnogim pomaga pri stiskah, ampak nekateri pa potrebujejo drugačne načine. Zato morajo strokovni delavci vsakega opazovati in poslušati, da mu čim bolj olajšajo prehod.

5 ZAKLJUČEK

V zaključku raziskovalnega dela želim zajeti bistvene ugotovitve, ki smo jih s pomočjo preučevanja literature in izvedene ankete pridobili. Lutke imajo unikatne sposobnosti, ki otrokom pomagajo pri obvladovanju strahu pred neznanim in so še posebej v uvajalnem obdobju strokovnim delavcem v pomoč pri ustvarjanju prijetnega in varnega vzdušja. Delujejo kot terapevtsko sredstvo pri premagovanju stisk in izzivov, s katerimi se trenutno otrok sooča. Ne glede na starost pa spodbujajo domišljijo, so pomoč pri izražanju čustev, komunikaciji, vzpostavljanju interakcij, reševanju konfliktov, nastopanju pred občinstvom, sodelovanju, oblikovanju zgodb in še veliko več. Lutke so zelo širok spekter in jih omejuje le ustvarjalnost posameznikov. Kreativni strokovni delavci v vrtcih lahko otrokom z inovativnimi idejami in sodobnimi pristopi pripravijo razgibane in privlačne dejavnosti, kjer pridobivajo potrebne izkušnje. Na vseh področjih je potrebno stalno izobraževanje, saj le s pridobivanjem novih znanj in veščin lahko otrokom ponudimo kakovostno vzgojo in izobraževanje.

Hipotezo 1 »Predpostavljamo, da vzgojitelji najpogosteje uporabljajo lutke v prvem starostnem obdobju.« lahko potrdimo. Rezultati ankete kažejo, da 50 % vprašanih uporablja lutke v starostni skupini od 1–2 leti ter 55 % v skupini od 2–3 leta. V starostnih skupinah 2. starostnega obdobja pa so ti odstotki veliko manjši. Delovna doba strokovnih delavcev ne vpliva na to, v kateri starostni skupini najpogosteje uporabljajo lutke.

Hipotezo 2 »Predpostavljamo, da večina vzgojiteljev ne uporablja lutke v uvajalnem obdobju.« lahko zavrnamo. Kar 74 % vseh anketiranih strokovnih delavcev v slovenskih vrtcih uporablja lutke tudi v uvajalnem obdobju, kar je zelo pozitiven rezultat. Lutke otrokom nudijo pomagajo pri izražanju čustev in reševanju notranjih konfliktov. Strokovni delavci lahko preko opazovanja otroka in njihovih interakcij z lutkami ga individualno spoznajo in opazijo načine čustvovanja in doživljanja. Ugotovili pa smo, da z naraščanjem delovne dobe, se povečuje tudi uporaba lutk v uvajalnem obdobju.

Hipotezo 3 »Predpostavljamo, da se otroci v večini pozitivno odzivajo na lutko v uvajalnem obdobju.« lahko potrdimo. Rezultati, ki smo jih pridobili prikazujejo, da kar 78 % strokovnih delavk poroča po pozitivnem odzivu na lutke. Uvajalno obdobje je za otroke zelo občutljivo obdobje, zato je ta rezultat spodbuden in optimističen. Vidimo, da številni otroci lutke dobro sprejmejo, kar oblikuje sproščenost v skupini in možnosti strokovnim delavkam, da z lutkami dosežejo kar se da veliko. Preverili pa smo tudi odvisnost delovne dobe do odzivov otrok na lutke v uvajalnem obdobju, kjer smo ugotovili, da le-ta ne vpliva.

Hipotezo 4 »Predpostavljamo, da vzgojitelji v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo ročne lutke.« lahko potrdimo. Ročne lutke so najpogostejše uporabljena lutkovna tehnika glede na vprašane strokovne delavke, saj jih uporablja kar 77 %. Ročna lutka je ena izmed klasičnih

oblik, ampak je tudi zelo zahtevna pri dobri animaciji. Lutka se mora zelo dobro prilagajati otroški roki, zato morajo strokovni delavci biti pozorni pri načrtovanju. Glede odvisnost delovno dobo pa smo ugotovili, da ta nima vpliva na izbiro lutkovne tehnike.

Hipotezo 5 »Predpostavljamo, da vzgojitelji v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo spontano igro z lutko.« lahko potrdimo. Spontano igro z lutko uporablja 54 % vseh anketiranih. Malo manj odstotkov pa imata pogovarjanje skozi lutko in pripovedovanje z lutko in se v odstotkih zelo približujeta. Pri spontani igri z lutko pa so vzgojitelji le opazovalci in preko opazovanja otrok, lahko otroke dobro spoznajo. Opazijo njihovo doživljanje sveta, odnose v domačem okolju, stiske ipd. Otroci svoje težave veliko težje ubesedijo, zato je pomembno opazovanje, saj preko igre lahko vidimo veliko več. Tudi pri izbiri metode dela pri uporabi lutke, smo ugotovili, da delovna doba strokovnih delavk nima velikega vpliva.

6 VIRI IN LITERATURA

1. Antič, S., Garvas, M., Komljanc, N., & Komljanc, A. (2019). Pedagoški lutkar (PL) : priročnik. Vrtec Trnovo . Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-KIA45MFR/?euapi=1&query=%27keywords%3dlutka%27&pageSize=25&sortDir=DESC&sort=date>
2. Batistič-Zorec, M. (2003). Razvojna psihologija. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
3. Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., & Majaron, E. (2006). Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper.
4. Grabovac, N. (maj-junij 2024). Sodelovanje s starši kot pomemben element uspešne tranzicije. Vzgojiteljica, XXVI(3), 25-28.
5. Korošec, H. (2015). Lutka in socialni odnosi v vrtcu : doktorska disertacija [na spletu]. Pridobljeno iz <https://repozitorij.uni-lj.si/lzpisGradiva.php?id=69254>
6. Korošec, H., Batistič-Zorec, M., & Vogrinc, J. (2015). Lutka in socialni odnosi v vrtcu [doktorska disertacija]. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-OBK6BOC8/?euapi=1&query=%27keywords%3dlutke+v+vrtcu%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25>
7. Kostanjšek, M. (2018). Ustrezno uvajalno obdobje - temelj nadaljnega življenja otroka v vrtcu. Didakta, 27(200), 54-55. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-Z0UVVQUL/?euapi=1&query=%27keywords%3duvajalno+obdobje%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25>
8. Kovačič, M., & Laharnar, E. (2015). Igram se z lutko. Didakta, 25(180), 43-45. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-XJKM1ZZ9/?euapi=1&query=%27keywords%3dlutka%27&pageSize=25&sortDir=DESC&sort=date>
9. Kröger, T., & Nupponen, A.-M. (2019). Puppet as a Pedagogical Tool: A Literature Review. International Electronic Journal of Elementary Education, 11(4), 393-401. Pridobljeno iz <https://www.iejee.com/index.php/IEJEE/article/view/688>
10. Marjanovič Umek, L., & Zupančič, M. (Ured.). (2020). Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
11. Mujahidah, N., Afiif, A., & Damayanti, E. (avgust 2021). The Role of Storytelling Methods Using Hand Puppets in Early Children's Language Development. Child Education Journal, 3(2), 78-91. Pridobljeno iz <https://journal2.unusa.ac.id/index.php/CEJ/article/view/2129>
12. Osojnik, B. (2016). Čudoviti svet lutk. Didakta, 25 i. e. 26(186), 11-13. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-E1EDVU0M/?euapi=1&query=%27keywords%3dlutka%27&pageSize=25&sortDir=DESC&sort=date>
13. Perkovič, E. (julij-avgust 2015). Izkušnje z uvajanjem otrok v vrtec. Vzgojiteljica, XVII(4), 23-24.

14. Požar, K. (maj-junij 2016). Dejavnosti z lutko pri spodbujanju porajajoče se pismenosti pri malčkih. *Vzgojiteljica*, XVIII(3), 22-25.
15. Rade, A. (2021). The use of puppets as a pedagogical tool for young children: A literature review. *International Research in Early Childhood Education*, 11(3), 22-40.
16. Remer, R., & Tzuriel, D. (2015). "I Teach Better with the Puppet" - Use of Puppet as a Mediating Tool in Kindergarten Education – an Evaluation. *American Journal of Educational Research*, 3(3), 356-365. Pridobljeno iz <https://pubs.sciepub.com/education/3/3/15/>
17. Varjačič-Rajko, B. (2007). *Prvič v vrtec*. Ljubljana: Otroci.
18. Vogelnik, E. (2020). *Od lutke do lutke: priročnik o izvoru, pedagoški rabi in ustvarjanju lutk*. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
19. Volavc, T. (julij-avgust 2017). Lutke za male in velike. *Vzgojiteljica*, XIX(4), 22-24.
20. Zemljarič, S. (oktober 2015). Kako lahko vrtec sodeluje s starši pri uvajanju otroka v vrtec? *Didakta*, 25(183), 8-11. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-VMXSKD24/?euapi=1&query=%27keywords%3duvajanje+v+vrtec%27&sortDir=ASC&sort=date&pageSize=25>